Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 20 (1212) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 20 МАЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Ваські

Розныя ў мінулым былі залежнасці: раз пракладка важнага і рухлівага гасцінца давала пачатак цэламу ланцугу вёсак і мястэчак, другі — звычайная крутлявая ды выбоістая дарога паміж параскіданымі ў бязладдзі паселішчамі з-за тых ці іншых палітычных або гаспадарчых прычын вырастала да рангу важнага міжнароднага тракта. Як было з Васькамі, што ў Нараўскай гміне, сёння цяжка сказаць, адно толькі пэўнае: яны знаходзяцца на старадаўнім шляху з Нарвы ў Нараўку — адрэзку або бакавым адгалінаванні Вялікай Дарогі з Каралеўства Польскага ў Вялікае княства Літоўскае.

Нейкае слабенькае адгалоссе гэтай сувязі захавалася ў назвах частак Васькоў: самі васькаўцы заходнюю завуць „ганчары“, а ўсходнюю — „шляхта“. Калі першая паказвае на тое, што яе насялялі калісьці прыгонныя, дадатковым абавязкам якіх было пастаўляць у княжацкі горад або ў панскі маёнтак розны посуд, і яе паўстанне можна аднесці да XV-XVI стагоддзяў, то другая аказваецца слядом пасялення тут, магчыма, яшчэ вялікім князем літоўскім Вітаўтам (жыў у гадах 1350-1430), некалькіх двароў **баяраў путных.** Баяры путныя былі абавязаны ахоўваць давераны ім кавалак важнага для дзяржавы шляху ад разбойнікаў і грабяжу, **наладжваць на ім хуткі і спраўны праезд** князя і яго двара, **выконваць абавязкі пасыльных і г.д. За гэтыя паслугі** кн[illegible] надзяляў іх зямлёй і **звальняў ад розных данінаў** і іншых павіннасцей.

Ці тут, на **правым беразе рэчкі** Крыўчык, баяры путныя былі **„пасаджаны“** на „сырым корані“, гэта значыць, на выдзеленым кавалку спрадвечнай пушчы, якую трэба было яшчэ выпаліць ды выкарчаваць на прыгоднае дляворы-

(Працяг на стар. 2)

Напрадвесні ў Васьках хоць і шэра, але ўтульна.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

—Раней мы жылі на хутары, тут недалёка ад вёскі. Поле, лес. Памятаю, якраз канчалася лета. На полі яшчэ была бульба, чакала касы атава. Але ўжо касіць мне не давялося. Вайна...

Мікіту Аўсейчуку семдзесят сем год, з якіх дзесяць прайшло ў салдацкім мундзіры. У 1925-1926 г.г. служба ў Кракаве, у 1939-1947 паклікала вайна. Прызвалі 5 жніўня трыццаць дзевятага.

У Савецкім Саюзе фарміравалася армія. Пачаткова назначылі ў пяхоту, потым у Віленскі полк лёгкай артылерыі. Саратаўская вобласць, потым праз Каспійскае мора ў Іран.

— У Іране былі мы ўсяго некалькі тыдняў і пераехалі ў Ірак. О, і там ужо затрымаліся даўжэй. Прайшлі новае абучэнне, а адначасова пільнавалі нафтаперагонныя заводы. Там былі, бадай, год.

Потым чатыры-пяць месяцаў у Пакістане, далей пераехалі ў Ліван, адкуль, правёўшы манеўры, прыбылі ў Егіпет. У Егіпце былі ўжо нядоўга. Павезлі проста ў Італію, на фронт. Затрымаліся ў мястэчку Чэрляна. Быў 1944 год.

— Мы былі ўжо змучаны гэтым падарожжам. Да гэтага яшчэ дакучала гарачыня. Прапацелая вопратка. І ў Чэрляна распачалі якраз мыццё, а тут загад збірацца.

Прыехалі ноччу. Мясцовасць, як і іншыя. Ціха. Толькі прастрочыць аўтамат ці гармата. Дзе яны? Монтэ-Касіна. Трэба было падрыхтаваць акопы, распланаваць, дзе будуць стаяць гарматы.

— А немцам усё відаць з гары. Бо было так — з абодвух бакоў горы, а сярэдзінай плыла рэчка Рапіда і на яе беразе — дарога. З аднаго боку высокая гара Монтэ-Кайро і далей прырэчную даліну перагароджвалі горы. І вось у гэтым горным ланцугу, на самым канцы Монтэ-Касіна.

Працавалі толькі ноччу, часамі раніцай, але і то пад створанай сапёрамі дымнай завесай. Немцы на гары ў манастыры. Відаць кожны рух. Адзінай натуральнай заслонай быў аліўкавы гай і рэдкі вінаграднік. Трэба было скрываць за сабой кожны найменшы след. Капалі і прыкрывалі дзярнінаю. Немцы не маглі нічога западозрыць. І

Працяг на стар.4

З рэпарцёрскіх ЗАПІСАК

Калі вясна бушуе, сялян цягне ў поле, каб паглядзець, як расце збожжа, як заквітнела сенажаць, каб паслухаць, як спяваюць птушкі, каб надыхацца пахам свежазааранай зямлі.

І я не змог высядзець у гарадскіх клетках для людзей. Толькі менш мяне цікавілі гэтыя вонкавыя праявы веснавога адраджэння жыцця. Хацелася заглянуць глыбей, каб уловіць прыкметы гэтых пераўтварэнняў, якія выводзяць нашу вёску на шырокі гасцінец сучаснасці.

*

І першае ўражанне: у краяглядзе сялянскіх палёў усё больш і больш паявілася фальговых тунеляў для вырошчвання ранняй агародніны. Характэрныя сярэбраныя буды, даўжынёю ў дзесяткі метраў, зіхацяць у сонцы адразу ж за межамі Беластока і бадай няма цяпер такой вёскі, дзе б хаця адзін гаспадар не вырошчваў гуркоў або памідораў пад фальгой.

Я на гэты раз спыніўся найперш у Рыбалах. Вёска велізарная, хаця апусцелая, у большасці перасялілася ў Беласток і іншыя гарады. Аднак Аляксандр Нікалаюк астаўся на сваёй невялікай, ледзь чатырохгектаровай гаспадарцы. Застаў я яго пры пасадцы гуркоў пад фальгой.

— Я ўжо трэці год гэтым займаюся, — інфармуе гаспадар. — Трэба ж неяк камбінаваць, каб здабыць той грош.

Толькі такога **„камбінавання“** пажадаў бы я ўсім сялянам. Нікалаюк проста падпісаў з агародніцкай спулдзельняй доўгатэрміновую ўмову на вырошчванне гуркоў. Спулдзельня даставіла фальгу, суседзі дапамаглі нацягнуць яе на рыштаванне, а жонка загадзя падумала аб падрыхтоўцы расады. Нікалаюкі кантрактуюць таксама трускалкі і іншую агародніну.

— Сенажаці ў мяне мала, ледзь паўгектара. Столькі ж і пасбішча. Значыць, жывёлагадоўляй я займацца не магу і таму спецыялізуюся ў вырошчванні агародніны.

І гэта добра. **Спецыялізацыя — цяпер аснова поспехаў у сельскай гаспадарцы.** А ў Рыбалах не адзін Аляксандр Нікалаюк займаецца агароднінай. Фальговыя тунелі густа тут расселіся па загуменнях і па палях.

І добра было б, каб знайшоўся яшчэ нейкі адважны чалавек, які запрапанаваў бы сваім суседзям спалучыць іх сілы ды заснаваць у Рыбалах хаця адну сялянскую суполку па вырошчванню агародніны. Для такіх суполак (аб чым і я ўжо неаднойчы пісаў) дзяржава стварае вельмі спрыяльныя ўмовы дзейнасці, а патрабуе ад іх толькі аднаго: **высокай сельскагаспадарчай вытворчасці.**

*

У Дубічах Асочных жывуць 64 гаспадары. Сярод іх сучасным выглядам выдзяляецца сяліба **Цімафея Александрука.** Дом, абора, клуня — усё мураванае, прасторнае, новае. Панадворак запоўнены рознымі машынамі, сярод якіх выдзяляюцца **аўтамабіль** „Вартбург“ і **трактар** „Урсус“.

— У мяне, — кажа гаспадар, — няма толькі камбайна тыпу „Бізон“. Цяжка было б мне справіцца без машын з апрацоўкай маёй гаспадаркі. У мяне аж 32 гектары зямлі.

Александрук, як многія іншыя, доўгі час шукаў шчасця ў горадзе. Жыў і працаваў у Гайнаўцы, у спулдзельні „Чын“. У 1967 годзе рашыў вярнуцца на бацькоўскую гаспадарку.

— Давялося пачынаць ад асноў. Набраў пазыкі і пачаў будаваць хату, абору і клуню. Усё адначасова. Цяжка, вельмі цяжка было. Працаваў, як вол. Ад світання да цямна. Яшчэ цяпер хрыбет баліць ад цягання цэменту і цэглы. Мусіць, падарваўся...

Аднак Александрук паставіў на сваім, даказаў, што і на вёсцы, калі хто не гультайнічае, можа дабіцца багацця. Цяпер у яго прасторнай аборы стаіць 11 дойных кароў і 16 апасаў, вар-

Працяг на стар.4

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ПАШПАРТЫ РЭК

Інстытут Саюзгіпрамеліявадгас пачаў складанне водагаспадарчых пашпартоў рэк. Ужо заведзены такія дакументы на палескія рэкі Ясельду, Лань і Случ. Гэта дазволіць удасканаліць планаванне, праектаванне і аператыўнае кіраванне воднай гаспадаркай.

На чарзе складанне пашпартоў для рэк Пціч, Славечна, Піна, Бобрык і Прыпяць.

БЕЛАРУСКАЕ РУНО

Авечкагадоўля — галіна выгадная і перспектыўная ва ўмовах Беларусі. Гэта на практыцы даказалі жывёлаводы саўгаса „Станькаўскі“ Рагачоўскага раёна.

Тры гады назад тут пабудавалі буйнейшы ў рэспубліцы комплекс для ўтрымання 5,4 тысячы танкарунных авечак. Акрамя таго, чатыры тысячы жывёлін утрымліваюцца летам на адкормачных пляцоўках. Такая канцэнтрацыя дазволіла гаспадарцы павялічыць летась настрыг воўны ў паўтара раза.

Сёння Станькаўскае міжгаспадарчае прадпрыемства дае дзесятую частку ўсёй воўны, што атрымліваюць у вобласці, а таксама вялікую колькасць бараніны.

ПРАДУКЦЫЯ З МАГІЛЁВА — НА ЭКСПАРТ

Францыя, Італія, ФРГ — далёка не поўны пералік краін, куды пастаўляюцца магілёўскія электрарухавікі. На экспарт ідуць таксама аўтаскрэперы, пасажырскія ліфты і іншыя машыны. Звыш 50 замежных краін купляюць вырабы з магілёўскай маркай.

Значна павялічыцца за апошнія гады выпуск прадукцыі на ўсіх машынабудаўнічых заводах горада. Летась у Магілёве асвоены выпуск 20 новых найбольш дасканалых відаў машын, абсталявання, апаратуры, прыбораў і матэрыялаў.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

180 гадоў назад

20.5.1799 нар. А. Бальзак, французскі пісьменнік, выдатны прадстаўнік крытычнага рэалізму.

135 гадоў назад

24.5.1844 С. Морзе перадаў першую ў гісторыі тэлеграму (з Вашынгтона ў Балтымор).

75 гадоў назад

21.5.1904 у Парыжы зацверджаны Міжнародны футбольны саюз (ФІФА).

24.5.1904 нар. А. Русак, беларускі паэт. Многія вершы Р. сталі шырока вядомымі песнямі: „Бывайце здаровы“, „Бульба“, „Лясная песня“, „Толькі з табою“, „Не шукай“ і інш.

* * * * * * * * * *

22.5.1909 пецярбургская „Ніва“ пісала, што „4 мая ў дзяржаўнай думе закончыліся спрэчкі па бюджэту мініства нар. асв. У гэты дзень спрэчкі датычылі толькі становішча нар. асветы ў Паўночна-Заходнім краі і прыбалтыйскіх губернях, абмежаваняў у галіне асветы для яўрэяў і „іншародніцкага засілля“ ў Польшчы, Паўночна-Заходнім краі і остзейскіх правінцыях“.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 140
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. **Prenumeratę ze zleceniem wysyłki** za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 969. Nakład 7600 egz. S-2

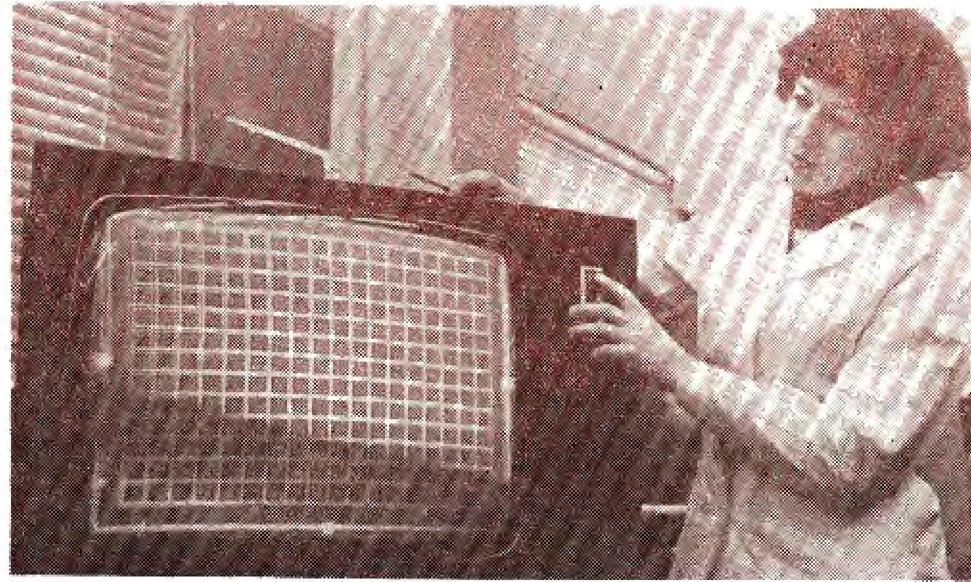

З Беларусі. На мінскім радыёзаводзе пачаўся выпуск новых каляровых тэлевізараў „Гарызонт-728“. Фота Яўгена Казюлі.

(Працяг са стар. 1)

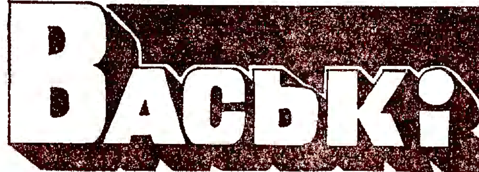

ва „ляда“, ці на гатовых сельскагаспадарчых угоддзях — астаецца толькі здагадвацца. Блізасць да мясцовасці з надта ж таямнічай назвай „Гарадзіска“ хутчэй за ўсё гаворыць пра тое, што яны „селі“ на „пустцы“, якая тут паўстала пасля вайны ці пошасці. Ці гэта былі палеткі нейкага сяла, пасля якога асталася назва ўрочышча Старыя Ваські? І гэтае пытанне астанецца без адказу.

Адно толькі пэўнае — Лядская пушча на многія стагоддзі маладзейшая ад пасялення тут людзей і іхняй вельмі актыўнай дзейнасці. Імена ў пушчанскім урочышчы „Сэрэдне“ яшчэ перад другой сусветнай вайной польскія археолагі даследавалі вялікі могільнік-курган, які паўстаў недзе паміж II і V стагоддзямі нашай эры. Зрэшты, нават сённяшнія назвы ўрочышчаў у той частцы пушчы, што найбліжэй да Васькоў, пра многае могуць сказаць: Баб'я Гара, Выжарчык, Гатка, Гаціска, Гаць, Козя Горка, Несцярыха, Папоўшчына, Ракалупы, Седліска, Стасёў Кут, Улітка, Шахова Гатка, большасць з іх сведчыць пра чалавечую дзейнасць. Разам з тым гэтыя назвы сваім характарам і зместам мала чым розняцца ад назваў палёў і лугоў, на якіх гаспадараць вёска: Алёс, Асавікі, Балота, Блізніцы, Дубіннік, Жорала, Замлін, Лугі, Пудбагно, Пудброварак, Пудлесе, Пенькі, Расошэ. Так, Ваські спакон веку жылі ў згодзе з пушчай, з прыродай. Хоць раз больш актыўнымі былі людзі, а іншы — пушча, усё ж раўнавага паміж імі захоўвалася.

І не магло быць інакш, бо цэлыя стагоддзі самым пэўным сябрам простага чалавека быў лес: з дрэва беларус-селянін рабіў усё: хату, прылады працы, посуд, а ў пушчанскіх чашчобах хаваўся ад ворагаў. Як памяць людская сягае, васькоўцы аніяк не маглі пражыць са сваіх пясчаных загонаў, заўсёды падпіраліся працай у Лядскай або Белавежскай пушчы: секлі і вывозілі драўніну, даглядалі і расчышчалі маладнякі, вырошчвалі расаду, садзілі новыя кварталы лесу. Таму і адносяцца яны да навакольнай пушчы па-свойму, неяк асабліва, быццам да вырошчанага ўласнымі рукамі дзіўнага саду. Для старэйшага пакалення яна была месцам сходаў яшчэ Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, тутэйшага гуртка Грамады, месцам настойлівых забастовак лесарубаў і возчыкаў, словам, маўклівым сведкам іх гарачай маладосці. Сярэдняе пакаленне васькоўцаў носіць у памяці сустрэчы з савецкімі партызанамі, якія тут, непадалёку ад Васькоў, у 21 квартале, у глухім месцы, на ўзгорку, акружаным багнамі, збудавалі зямлянкі, часта наведваліся ў сяло. Недзе ў 1942-43 г.г. на васькоўскім полі наступіла сутычка двух партызанаў-разведчыкаў з групай гітлераўцаў, адзін з партызанаў загінуў у гэтым няроўным баі. Для маладога пакалення пушча — гэта карта адлеглай гісторыі, крывавай і бяздушнай. Яно штогод ускладае вянкі і вязанкі кветак на брацкай магіле, што знаходзіцца на пушчанскай ускраіне. Фашысты, адразу пасля свайго прыходу сюды ў 1941 годзе, па даносу двух здраднікаў з мястэчка Нарвы, арыштавалі самых актыўных палітычных і грамадскіх дзеячоў пры Савецкай уладзе з усяго нараўскага сельсавета і расстралялі іх. У магілу лёг 41 чалавек. Апрача гэтага, фашысты расстралялі былых савецкіх актывістаў на Кургане над ракою Нарваю і ў іншых месцах. З Васькоў загінулі: старшыня сельсавета Рыгор Вяйкоўскі і актывіст Уладзімір Крантоўскі.

Вызваленне ў 1944 годзе як на ўсёй Беласточчыне, так і тут яшчэ нейкі час не абазначала поўнага спакою — у пушчы знайшлі прыстанішча банды рэакцыйнага падполля. Яны грабілі сялян, забівалі актывістаў, здзекаваліся над людзьмі. Толькі калі ў 1945 годзе працаўнікі грамадзянскай бяспекі і салдаты Войска Польскага адну з такіх банд ліквідавалі каля Баравіска, жыццё тутэйшых сёлаў увайшло ў нармальнае, мірнае русла.

Пасляваенная гісторыя Васькоў не менш цікавая і багатая, чым ранейшыя часы. Традыцыі даваеннага прагрэсіўнага руху знайшлі ў іх вельмі ахвярных прадаўжальнікаў і адданых справе дзеячоў. Паўстаў тут сельскагаспадарчы кааператыў. Перамог ён усе цяжкасці і сёння належыць да ліку самых лепшых на Беласточчыне калектыўных гаспадарак. Яго дзейнасць, асабліва дасягненні ў гадоўлі, варты спецыяльнага артыкула. З ім ахвотна і з надта ж добрымі вынікамі супрацоўнічае ўсё сяло. І так, спецыялізацыйныя карты па гадоўлі парасят у супрацоўніцтве з кааператывам маюць Якуб Вяйкоўскі, Міхал Андрасюк, Валянцін Кананюк, рыхтуюцца да здабыцця такіх картаў па малочнаму быдлу Аляксандр Астапчук, Сяргей Снарскі. Якуб Вяйкоўскі, які ўжо 17 год з'яўляецца солтысам Васькоў, нядаўна закончыў пабудову свінарніка коштам 400 тысяч злотых на 10 мацёраў. У мінулым годзе ён прадаў кааператыву каля 60 парасят. У 1980 годзе гэтую колькасць ён збіраецца падвоіць.

Ваські маюць добрыя традыцыі і ў асвеце, адсюль паходзяць інжынеры: Георгій Кананюк, Ларыса Куніцкая, Грыгорый Каўнер, аграном Ян Каўнер, эканаміст Валянціна Кананюк, афіцэр Ян Снарскі і іншыя, многа моладзі вучыцца ў сярэдніх і вышэйшых школах.

Што ж, даўняе сяло на даўнім гасцінцы жыве па-новаму, хоць нават у багацці прозвішчаў сваіх жыхароў — Андрасюк, Астапчук, Банькоўскі, Вяйкоўскі, Герасімюк, Граматовіч, Грыгарук, Дзем'янюк, Дубіч, Жухоўскі, Іванюк, Кананюк, Келбашэўскі, Красноўскі, Куніцкі, Манах, Паскробка, Садоўскі, Свентахоўскі, Снарскі, Федарук, Хадакоўскі, Харкевіч, Янюк — захавала яно факты гісторыі з некалькіх стагоддзяў.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

Яна ім за маці ● У службе зямлі ● Драмгуртко бельскага белліцэя ● Вясельныя пажаданні ● Гарадчанкі юбілейнічаюць ● На спартыўнай ніве ● Іхнагеалагічныя эцюды ● Дух яцвяжы дзядзькі Кваса ● Весткі з Гайнаўкі, Міхалова, Боцькаў, Крынак, Кур'ян, Сакоў, Бельска, Іванкаў, Нараўкі, Чаромхі ● Калі сніцца белы конь ● Доктар Знахарук ● Ракі з гакам ● Песня „Надежда“.

Sobota 19 V — 6.00 TTR. J. pol. 6.30 Biol. 9.00 Dla kl. VIII Nauka o czł. 12.45 TTR. Up. rośl. 13.25 Hod. zwierz. 14.20 Pr. dnia. 14.25 Radzimy rolnikom. 14.35 Obiektyw. 14.55 Dziennik. 15.05 Pan półka i spółka. 15.25 Latarnia czarnoksięska — 16.05 Kacza zupa — film USA. 17.15. Pr. publ. 17.40 Szanujmy wspomnienia. 18.30 Na ligowych stadionach. 19.00 Przygody Bolka i Lolka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Na scenie życia. 21.30 Relacja z meczu w piłce nożnej ZSRR—Węgry. 22.20 Dziennik. 22.35 Energomontaż — Zachód jubilatem.

Niedziela 20 V — 6.15 TTR. Upr. rośl. 6.45 Hod. zwierz. 7.15 Nasze spot. 7.35 Alarm przeciwpożar. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Z kamerą wśród zwierząt. 11.10 Wyścig Pokoju. 12.30 Dziennik. 12.45 Rolnicze rozmowy. 13.15 Z muzyką przez lata. 13.45 Jarzębina czerwona — film pol. 15.50 Los. Dużego Lot. 16.00 Komedia omyłek — teletur. 16.45 Koncert życzeń. 17.15 Tele-Echo. 18.15 Rewia gwiazd. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Doktor Murek — ser. TP. 21.45 Przeboje mistrzów. 22.25 Sport.

Poniedziałek 21 V — 12.45 TTR. Hod. zwierz. 13.25 Mech. rol. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT — mat. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 17.00 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.25 Wyścig Pokoju. 18.20 Córeczka — film TP. 18.45 O! Tego już za wiele — film pol. 19.00 Wodnik Szuwarek. 19.10 Siódemka 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. A. de Musset: Nie igra się z miłością. 21.55 Śledztwo zostało wznowione. 22.25 Dziennik. 22.40 Sport.

Wtorek 22 V — 6.00 TTR. Hod. zwierz. 6.30 Mech. rol. 9.00 Dla kl. I lic. J. pol. 10.00 Dla kl. I—III Czerwone. żółte, ziel. 12.55 Dla szkół śred. Rodzina współcz. 13.25 TTR. Mat. 14.00 Mech. rol. 14.55 Pr. dnia. 15.00 Klub Seniora. 15.30 Obiektyw. 15.50 Dziennik. 16.00 Studio Mł. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny 16.55 Interstudio. 17.20 10 minut — teletur. 17.30 Wyścig Pokoju. 18.05 Sonda. 18.35 Święto — film pol. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Świnka skarbonka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Ja Klaudiusz — odc. VII ser. 21.20 Sport. 23.05 Dziennik.

Środa 23 V — 6.00 TTR Mat. 6.30 Mech. rol. 9.00 Dla kl. VII Chem. 10.00 Dla kl. V Hist. 11.05 Dla kl. VIII Fiz. 12.45 TTR. Chem. 13.25 Wskaz. met. 15.00 Pr. dnia. 15.05 NURT — naucz. pocz. 15.35 Obiektyw. 15.55 Dziennik. 16.05 Skakanka. 16.30 Wyścig Pokoju. 17.20 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.45 Dom i my. 18.00 Los. Małego Lot. 18.10 Klinika zdrowego człowieka. 18.35 Śródziemnomorskie przygody — film dok. 19.00 Cypisek, syn rozbójnika Rumcajsa. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Pani do mnie pisała — film radz. 22.05 Sport. 22.35 Dziennik. 22.50 Rozmowy o pięknie.

Czwartek 24 V — 6.00 TTR. Chem. 6.30 Wskaz. met. 8.10 Dla kl. VII Zool. 11.05 Dla kl. VIII J. pol. 13.25 TTR. J. pol. 14.00 Fiz. 14.55 Pr. dnia. 15.00 Co dalej maturzysto? 15.30 Obiektyw. 15.50 Dziennik. 16.00 Czwartek TDC. 16.50 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.15 Skarbiec. 17.40 Wyścig Pokoju. 18.25 Rep. wojsk. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 O świcie. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Columbo — ser. USA. 21.50 Pegaz. 22.35 Kartki z 35-lecia. 23.05 Dziennik. 23.20 Sport.

Piątek 25 V — 6.00 TTR. J. pol. 6.30 Fiz. 8.10 Dla kl. VII. Geogr. 9.00 Dla kl. V Geogr. 11.05 Dla kl. I—II Międzynar. spotk. 12.00 Dla kl. VIII. Geogr. 12.45 TTR. J. pol. 13.25 Mat. 15.15 Red. szk. zap. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT — nauki polit. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Magazyn motor. 17.50 Z życia wzięte — ser. CSRS. 19.00 Kocie figle. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Wieczór teleturniejów. 22.05 Camerata. 22.30 Dziennik. 22.45 Świat, Ludzie, Idee.

Piątek 18 V — 8.00 Liryka M. Bohdanowicza. 18.20 Film anim. 19.10 Epopeja filmowa „Wielka Ojczyźniana”. Film IV.

Sobota 19 V — 8.05 Koncert. 9.15 Wielka Ojczyźniana. Film IV. 16. 00 W świecie zwierząt. 17.45 Cyrk. 18.30 P. nożna. ZSRR—Węgry. 21.35 Mistrz. Europy w gimnastyce.

Niedziela 20 V — 10.00 Film fab. 13.00 Spektakl. 15.30 Klub film. 17.00 Panorama międzynar. 17.45 Filmy anim. 18.20 Koncert. 19.20 Film fab. 20.35 Spektakl. 22.35 Pr. muz.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

Białowieża Alicja ucieka po raz ostatni — fr. 22—23. Świat dzikiego zachodu — USA 24—25. Szkolny walc — radz. 26—27.

Bielsk Podl. Zabity na śmierć — USA 20—21. Płomienie — pol. 22—23. Mroczny przedmiot pożądania — fr. 24. Salve di Auguste — wł. 26—27.

Czeremcha Szarada — pol. 22—23. Wilk grasuje — NRD 26—27.

Czyże Fortepian w powietrzu — węg. Mandingo — wł.-USA 23—27.

Gródek Pejzaż horyzontalny — pol. 26—27.

Hajnówka Sędzia Fayard zwany szeryfem — fr. 21—23. Kieszonkowe — fr. 24—25. Bilet powrotny — pol. 26—27.

Michałowo Największe wydarzenie od czasów gdy człowiek stanął na księżycu — fr. 22—23. Po sezonie — ang. 24—25. Niespokojne morze — czes.-radz. 26—27.

Milejczyce Chłopiec z burzy — austr. Adela jeszcze nie jadła kolacji — czes. 23—27.

Narew Pejzaż horyzontalny — pol. To moja sprawa szefie — czes. 23—27.

Narewka Piknik pod wiszącą skałą — austr. Dzień mej miłości — czes. 23—27.

Rajsk Nie wychylać się — jug. Znaki Zodiaku — pol. 23—27.

Наша галерэя

Мікалай Грыгарчук. Жывапіс. „Дарога на Полька“. 1961 год. *Фота М. Гайдука.*

Прыйшоў сюды спакойны, ціхі, нават крыху запалоханы. Вядома, васемнаццацігадовы хлопец, вырасшы сярод ніў і лугоў пад шум Белавежскай пушчы, — і раптам у шматлюднай, мітуслівай жалеза-бетоннай сталіцы. Хваляванне за кожны крок, кожнае слова. Але універсітэцкая штодзённасць, акадэміцкае жыццё з кожным днём прыносілі ўпэўненасць, фарміравалі светапогляд, з кожным днём выціралі па чарзе пачуццё прыніжанасці. Пачаткова быў ён добрым і кемлівым студэнтам. Чацвёркамі значыўся ў заліковай кніжачцы след адбыўшыхся экзаменаў. Нярэдка яго прозвішча паяўлялася сярод той, часта нешматлікай, групы шчаслівых, здаўшых за першым падыходам.

— Мог прысесці на дзень-два перад экзаменам і здаць яго добра. Меў вельмі добрую памяць, быў здольным, — гавораць знаёмыя.

Акадэмік — гэта сукупнасць двух жыццяў. Адно — лекцыі, бібліятэкі, залікі і другое, тое студэнцкае, як у песні — „...Жывуць студэнты весела ад сесіі да сесіі, а сесія два разы ў год...“ Толькі б умела пагадзіць іх з сабой — і тады гэта твой самы шчаслівы ды прыгожы перыяд. Спатыкнуўся.

Усё пачалося недзе на другім курсе. Распачалося ад брыджа, які ператварыўся ў азартныя „ўсяночні“. Пачаткова калі-некалі, потым штораз часцей і перарадзілася ў звычку. Ноч з днём памяняліся месцамі. Днём авалодвала стома, ноч адкрывала прывабныя дзверы ў жыццё. У блакнотах настаўнікаў усё больш ды больш паяўлялася значкоў адсутнасці. Спачатку яшчэ мучыла сумленне. Часамі сядаў за кнігі, заглядаў у бібліятэкі ды папаўняў веды. Здольнасць ды добрая памяць дазвалялі хутка нагнаць страчанае, але звычка штораз радзей дапускала да голасу сумленне. Заахвочванні ды падбадзёрванні з боку рабілі сваё. Ужо нават і экзаменацыйныя сесіі перасталі быць допінгам. Усё часцей ды часцей трэба было перакладаць экзамены, падкладкай да чаго была сімуляцыя хвароб. І зноў пракураны пакой, гай бутэлек, а на залітым ды прапаленым абрусе калода карт і параскіданыя грошы — „банк“, які трэба разбіць, або папоўніць. Стыпендыі хапала ўсяго толькі на некалькі дзён. Трэба было разлічыцца з даўгамі — вынікам пройгрышаў, выкупіць адданае ў залог. Наступала галадоўка. Не было за што купіць абеды. Даводзілася хадзіць у сталовую зараз жа перад яе закрыццём. Часамі штосьці заставалася. Не ўсе прыходзілі. Некаторыя не паспявалі з заняткаў, іншыя выехалі, а калі не — дык трэба было круціць.

— У яго заўсёды было поўна старых нумаркоў. Калі ідзе з талончыкам, дык так і глядзі, што падроблены. Так налаўчыўся, што добра ўглядацца трэба.

ХАЎТУРНЫ СМЕХ

каб пазнаць, — гаварылі. — Часамі мы прыплюшчвалі на гэта вока, зналі яго становішча.

Дзверы ранейшых сяброў усё часцей былі закрытыя. Хіба што з дому даставаў грошы на касцюм або плашч, якіх і так ніколі не купляў. Ішоў адбіваць пройгрыш, меў толькі адзін пінжак, слабое паліто і пару кашуль, якія безупынна моклі ў ракавіне, адкуль вымаў і сушыў толькі тады, калі былі неабходныя.

Давялося паўтараць курс. Але гэта нічога не змяніла. Усё часцей чуліся водгукі скандалаў. Часамі яго спецыяльна падпускалі, дзеля смеху. Калі надыходзілі хвіліны цвярозасці, неаднакратна станавіўся ў акне і задумоўваўся, углядаючыся, як ходзяць перад акадэмікам пары. І тады змяняўся. Часта заходзіў у суседнія пакоі, сядаў ды пачынаў расказваць. Гаварыў аб тэме сваёй магістэрскай працы, ствараў свет сваёй будучыні. Расказваў пра сваё каханне, створанае ўласнымі марамі, гаварыў аб сваёй дзяўчыне, якая ў рэальнасці ніколі не існавала. Прабаваў вярнуцца да нармальнага жыцця, зраўняцца з іншымі. Але ўвесь гэты летуценны свет лопаў бурбалкай ад жартаў слухаючых. Разляталася, не атрымаўшы аніякага апраўдання і падтрымкі з боку, візія яго будучыні.

Наступіла нервовае расстройства. Яшчэ раз спрабаваў, на гэты раз сілаю, пабудаваць тое, што так лёгка прыходзіла іншым. Але гэта ўжо была хвароба. Распачаліся пагоні па калідорах. Дзяўчаты з крыкам хаваліся ў пакоях. Распачалося ламанне дзвярэй, распальванне вогнішч. Потым усё адступала. Задумоўваўся. Сядаў і пісаў кіраўніку акадэміка лісты, просячы прабачэння. Часамі звяртаўся да сужыхароў за парадамі, але пераважна ператварался гэта ў крыніцу да жартаў і анекдотаў.

Хвароба паглыблялася. Праўда, прыступаў яшчэ да экзаменаў, нават здаваў, пачаў пісаць магістэрскую працу, але нервовы прыпадак даваў знаць аб сабе. Лячэнне. Потым яшчэ раз вярнуўся. Прабаваў закончыць вучобу, але вярнулася і хвароба. Выехаў. У акадэміку заціхла, толькі пад дзікі бесклапотны рогат кружаць па пакоях расказы ды анекдоты. Смяюцца... Смяюцца з таго, як з поўным чамаданам пустых піўных бутэлек уцякаў праз платы ад міліцыі, а то як праіграў у покер за адну ноч касцюм, а то як пабіў габлёту ды выскачыў праз акно з другога паверха, то зноў, як вымаў з папяльнічкі недакуркі і курыў, або як прынёс у акадэмік дзяўчатам цэлую галю з чарэшнямі, смяюцца...

М. Шаховіч

З маёй званіцы

Дарогу талентам!

Жыццё наша бурліць, усё ў ім безупынна змяняецца, як сказаў старажытны філосаф. Возьмем к прыкладу вучобу, пачатак яе калісь і цяпер. Якія ж тут змены наступілі! Я часценька ў думках прабую параўнаць аб'ём ведаў, з якімі я першы раз пераступіў школьны парог, з ведамі майго і Анфісчынага чада Вяранькі, якая сёлета распачала сваё пабеданоснае шэсце ў навуку. Ці можна паміж гэтымі ведамі паставіць знак роўнасці? У ніякім выпадку.

Я дакладна помню свой першы клас і багаж ведаў, якімі нагружана была мая, на бубен пастрыжаная, галоўка. Багаж гэты быў надта ж скромненькі. Мог, напрыклад, адрозніць каня ад каровы, свінню ад авечкі. Дакладна ведаў таксама, дзе расце салодкая агародніна, у каго найлепшыя яблыкі, а ў каго — грушы, і як і калі іх можна адтуль дастаць, каб не злавілі і не напхалі крапівы ў зрэбныя і абшарпаныя порткі.

Мала, бадай, была разумнейшая ў першым класе і Анфіска. Хаця, па яе словах, была яна заўсёды прымускай, калі нават не вундэркіндам.

Першыя крокі ў навуцы, як і трэба, памагалі ставіць нам нашы бацькі, хаця і самі былі не вялікія грамацеі. А вось наша першакласніца Вярунька і чатырохгадовая Ліза разбіраюцца не толькі ў навуцы, але нават у сучаснай тэхніцы. Паспелі ўжо дэтальна разабраць і радыё, і магнітафон, і тэлевізар, і нават да халадзільніка дабіраюцца. Праўда, паскладаць іх потым не паскладалі, бо і нашто? Чым жа будуць займацца тады электрыкі і зуртаўцы! Дык вось, гэтае разумненькае і прыгожанькае, канешне, дзіця Вярунька распачало навуку. Гэта важная сямейная падзея паставіла на ногі ўсю маю фамілію. Уся фамілія, на чале, канешне, з бабкамі і дзедкамі, рашыла яшчэ перад школай, што Вярунька багата надзелена ўсебаковым талентам. І калі не праваронім мо нешта, то з яе выйдзе, напэўна, вялікі вучоны. Яшчэ не рашылі, у якой галіне, мо нават у некалькіх, і, канешне, артыстка і спявачка з дыяпазонам голасу актаў на пяць адразу. Не ведаю толькі, ці правільна выражаюся. З музычнымі ведамі ў мяне не найлепей, у Анфіскі таксама, хаця яна і мела да гэтага ўсе даныя. Набыць і развіць іх перашкодзіў ёй не хто іншы, як я. Гэтага я дасюль сабе выбачыць не магу, яна мне таксама. І каб не змарнаваць талент Вярунькі, мы і сталі ўсе сцяной, і ўжо чацвёрты месяц як стаім Закупілі ёй адразу ўсё найлепшае, заграні́чнае: і партфель, і пенал, і алоўкі, і фарбы, і мазакі, і многа-многа іншых рэчаў, якіх і назваць ужо не змагу. Зрэшты, і не варта, бадай, называць, бо за гэтыя чатыры месяцы іх амаль ужо не асталося — Вярунька пагубіла на слаўнай навуковай дарозе. Яна, як і ўсе знакамітыя людзі, рассеяная ў нас, і стала проста ў яе правілам, каб кожны дзень штосьці згубіць: то алоўкі, то аўтаручку, то рукавіцы, то партфель. А мы вельмі задаволены, што хаця не футра, хаця ёсць надзея, што і на футра прыйдзе чарга. Толькі не падумайце хаця, што ў Вяруньці звычайная рассеянасць. О, не! Навука псіхалогіяй такую рассеянасць, як у яе, называе прафесарскай рассеянасцю, у адрозненне ад звычайнай, якой надзелены ўсялякія там разявы. У школе на нашай Вяруньцы не пазналіся, не заўважылі таленту. Лічаць яе за нармальную. Школа наша адстае ад жыцця, гэта факт. Мала гэтага, нават тройкі ставяць, вы бачыце?

Толькі і атрымоўвае правільную навуку што дома. Гэтай мэце падпарадкавана ў нас усё. Нават пакоі страцілі сваё ранейшае прызначэнне: спальня стала кафедрай матэматыкі, гасцінны пакой — кафедрай літаратуры, кухня — кафедрай рысавання. Бацькі і дзеды са звычайных людзей ператварыліся ў выкладчыкаў. Прычым захавана спецыялізацыя. Анфіска як найразумнейшы член маёй сям'і выкладае матэматычныя прадметы. Бабкі выкладаюць спеў — яны калісь у царкоўнай пеўчы спявалі. Мне як таму, што жыве толькі на фінціклюшках, даручылі гуманістычныя прадметы. І я стараюся, працую многа, вучу і сам вучуся. Аблажыўся рознымі слоўнікамі, энцыклапедыямі, педагагічнай літаратурай. Вы сабе не

(Працяг на стар 4)

Весткі з Беластока

РАСЦЕ ФАБРЫКА ДЫВАНОЎ

На ўскраіне Беластока, па вул. Паўночна-Абвадовай растуць будынкі вялікай фабрыкі дываноў. Тут адзін толькі галоўны прадукцыйны цэх займае плошчу ў 10 гектараў. У ткацкім цэху ідзе мантаж дывановых кросен з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. У чэрвені бягучага года фабрыка пачне прадукцыю дываноў тыпу вільтон у прамысловым маштабе.

У 1980 годзе пачне працаваць прадзільны цэх, а крыху пазней фарбярня і выканчальня. Беластоцкая фабрыка будзе прадукаваць 400 тысяч дываноў у год. У ёй будзе працаваць звыш 2 тысяч асоб. Ужо цяпер многія з іх праходзяць падрыхтоўку ў беластоцкай тэкстыльнай школе (тут у 13 класах вучыцца 400 дзяўчат і хлопцаў) і ў цэнтры абучэння ў адным поўнасцю гатовым фабрычным будынку. **(яц)**

Гарадскія замалёўкі. *Уязджаючы ў Бельск.* *Фота Я. Целушэцкага.*

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

НА 35-ГОДДЗЕ ПНР — ВЯЛІКІ ПАЧЫН

Жыхары гміны Нараўка ў гонар адзначэння 35-годдзя ПНР прынялі каштоўныя абавязацельствы. Найбольш іх пры пабудове і рамонце мясцовых дарог (жвіровак), пабудове супрацьпажарных басейнаў, добраўпарадкаванні вясковых вуліц, у тым ліку пры рамонце і маляванні платоў, абгароджанні палёў ад лесу і г.д. Найбольш каштоўныя пачыны прадбачваюцца ў Нараўцы, Скупаве, Міклашэве, Ахрымах, Заблотчыне і Падляўкове (у кожнай з гэтых вёсак на суму ад 150 да 200 тысяч злотых), затым у Гушчэвіне, Пасеках, Луцэ і Крыніцы (ва ўсіх па 100 тыс. злотых).

Сяляне са Скупава намераны мадэрнізаваць 400-метровы адрэзак вясковай вуліцы, пабудаваць звыш 2 км плоту на мяжы палёў, што на ўскраіне Белавежскай пушчы, каб усцерагчы пасевы ад лясной звярыны і яшчэ пабудаваць фундамент пад будынак злеўні малака.

Жыхары Ахрымаў задумалі адрамантаваць дарогу з Ахрымаў у Падахрымы (500 м) і з Ахрымаў на сенажаці і пабудаваць плот на полі, каб адгарадзіць яго ад пушчы.

Міклашэўцы абавязаліся сканцэнтраваць свае сілы і сродкі пры пабудове напоўнага кіламетра дарогі ад Міклашэва да шашы Нараўка-Масева ды выкапаць супрацьпажарны басейн.

Земляробы з Заблотчыны будуць рамантаваць даяздныя дарогі з Мінкоўкі да ўрочышчаў „Бор“ і „Гернест“, а таксама выкапаюць супрацьпажарны басейн.

Гушчэвінцы адрамантуюць палявую дарогу ад вёскі ў Ляскова і ў іншым напрамку — з Гушчэвіны ў Міклашэва.

Вяскоўцы з Гарадзіска будуць працаваць пры пабудове дарог: Гарадзіска-Плянта і Гарадзіска-Лазовае.

Жыхары Падляўкова возьмуцца за пабудову агароджы палёў з боку пушчы і пабудову 300-метровага адрэзка дарогі на сенажаці.

У ГЭТЫМ ГОДЗЕ БОЛЬШ

Сёлетняй вясной у Бельскай гміне будзе пасаджана 3200 дрэўцаў тапалі, 2200 бярозак і 200 ліпак, а таксама 2200 кустарнікаў амерыканскай чаромхі, айвы, караганы і антыпкі. Восенню яшчэ будзе пасаджана шэсць тысяч дрэўцаў і тысяча кустарнікаў. У суме ў бягучым годзе будзе пасаджана на 1000 дрэўцаў і 500 кустарнікаў больш чым у мінулым годзе.

У пасадцы возьмуць удзел у асноўным маладзёжныя арганізацыі. Яны будуць садзіць дрэўцы і кустарнікі вакол клубаў, школ, спартыўных пляцовак, пры дарогах і г.д.

УЖО АДКРЫТЫ

4 мая бягучага года быў адкрыты прыгожы новы клуб прэсы і кніжкі ў Крынках. Сядзібай яго з'яўляецца будынак гарбарні. У клубе зроблена новая боазерыя (панель), ёсць новыя столікі, мяккія крэслы, тэлевізар. Працай яго кіруе Валянціна Юрылік, з 11-гадовым стажам у гэтай галіне. У гэтым самым будынку знаходзіцца гмінны цэнтр ідэйна-выхаваўчай работы ПАРП і ў будучыні будзе яшчэ Пакой нацыянальнай памяці.

МАЛАКО ДЛЯ ЎСІХ

У ляўкоўскай васьмігадовай школе ўсе вучні п'юць цёплае малако і спажываюць свежыя булачкі. Харчаванне было арганізавана пры дапамозе мясцовай керамічнай фабрыкі. Там малако гатуюць і прывозяць у школу. Транспарт дае таксама прадпрыемства, якое з'яўляецца школьным апекуном.

ТУРСЕЗОН ПАЧАЎСЯ

Як паведаміла нам сакратар праўлення аддзела ПТТК у Гайнаўцы — Ірэна Лаўрыновіч, 29 красавіка бягучага года адбылася першая сёлетняя рэйды шляхам, які вядзе праз Белавежскую пушчу. Надвор'е было вельмі спрыяючае пешаходам. Рэйды пачаліся ў 9 гадзін раніцы і закончыліся ў 13^{30} у Чарлянцы. Тут быў абед і першы ў наступаючым сезоне турысцкі касцёр. Удзельнікі (іх было 185 асоб, у тым ліку 129 вучняў гайнаўскіх школ) весела гулялі ля кастра і спявалі турысцкія песні.

(яц)

(Працяг са стар. 1)

тасць гадавой тарнай прадукцыі, якую пастаўляе ён дзяржаве, банк ацаніў за мінулы год **на звыш 800 тысяч злотых.**

— Чыстага даходу ў гэтым годзе асталося для мяне тысяч 300, — не скрывае гаспадар.

І гэтых тысяч няма што яму зайздросціць, бо яны з працы яго рук.

— Я здабыў карту спецыялістычнай гаспадаркі, — гаворыць Александрук, — і гэта вельмі аблягчае мне жыццё, бо дае першынство ў пакупцы многіх дэфіцытных тавараў.

Гэта **таксама спосаб на тое, каб** дабіцца прагрэсу. Толькі трэба ведаць, што гэтыя карты спецыялістычных вясковых гаспадарак не даюцца абы-каму, што трэба на іх запрацаваць высокімі вынікамі, што атрымоўвае іх толькі той селянін, які па ўсіх паказчыках перавысіць сярэдні ўзровень для сваёй гміны.

Прыклад бацькі заахвоціў сына, і малады Александрук купляе ўжо сабе

амаль 10-гектаровую гаспадарку, ды хоча спрабаваць сваіх сіл на ўласнай зямлі. Можа яшчэ лепш, чым бацька...

*

З Дубічаў Асочных недалёка ўжо ў Махнатае. Тут на полі сустракаю Сяргея Кучко, які ўжо пяты год з'яўляецца солтысам у гэтай вёсцы. Яго жонка працуе ў канторы спулдзельні прадукцыйнай, у якой аб'ядналася 30 гаспадароў з Махнатага, каб супольна дабіцца лепшых вынікаў. Гэта ж таксама адзін са спосабаў на тое, каб пераадолець адсталасць нашай вёскі.

З солтысам аднак гутарым мы аб зусім іншых справах, бо рашылі крыху панаракаць, каб не выглядала на тое, што гляджу я на свет выключна праз ружовыя акуляры і не бачу цяжкасцей, якія, бы той камень, цягнуць сялян назад.

— У мінулым годзе прадаў я каня, — гаворыць сябра Кучко, — бо паслухаў тых разумных, што крычаць, каб не трымаць дармаедаў у хляве. Цяпер ару і важу трактарам. Адначасова ўжо паўтара года па цэлай краіне шукаю аўтамата для разрушніка. Гэта зусім ерундоўская частка, але без яе не паедзеш. Нядаўна працёр я шыну (апону) аднаго задняга каляса. Ледзь-ледзь яна трымаецца. Толькі азіраюся, калі цалкам лопне. А новай няма дзе купіць...

*

Дык бачыце, што дзеецца ў вёсках, калі вясна бушуе. Веюць цёплыя, жыватворныя, спрыяльныя ветры. Спрыяльныя перш за ўсё для смелых і працавітых. Аднак здараецца і так, што раптам пасыплецца град і падуе холадам. Вясна, на шчасце, гэта пераможа і жыць нам стане лягчэй. Трэба быць аптымістам.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Цімафей і Ніна Александрукі з Дубічаў Асочных працай сваіх рук дайшлі да багацця.

БУДУЦЬ ЛЕПШЫЯ ДАРОГІ

Шудзялаўскія дарогі дрэнныя, не ўсюды можна без перашкод даехаць у школу. Аднак з кожным годам і ў гэтай дзялянцы **адбываюцца** змены на лепшае. У 1978 годзе з бюджэту гміны прызначана 1,3 млн. злотых на пабудову і догляд мясцовых дарог. Пасля рамонту дарогі з Бабікаў у Сухінічы ездзяць там аўтобусы ПКС. Пры ўдзеле чыну жыхароў будуецца дарога са Слойкі ў Вярхлессе, а таксама вуліца ў Шудзялаве. Рамантуецца таксама адрэзак дарогі з Бабікаў у вёску Уснаш Гурны.

(яц)

ФАЛЬКЛОР

ВЯСЕЛЬНАЯ

Пашлю два сакалы і зазуленьку
на ўкраінэньку,
на ўкраінэньку па радзінэньку,
па родну матуленьку.
Сакалы ліцят, галасно крычат:
— Радзінэнька прыбудзе.
Зазуленька леціт, весточку нісе:
— Матулі ні будзе.
— Леці, зазулька, сівая птушко,
ты назад кукаючы,
леці ў лесочок, упадзі ў пасочок
збудзі маю матулю.
Зазулька леціт, ні далятае,
матуля прамаўляе:
— Ой, рада ўстаці сваго дзіцяці
да шлюбу выпраўляць.
Трава-мурава очкі заслала —
ні магу прагляняці,
рыжэнькі пасок лёг
на сэрданько —
ні магу прадыхнуці.

Moderato
Першая страфа
Шостая страфа

Ад Янюк Марыі, 1908 года нараджэння, мястэчка Нараўка, запісаў 24 студзеня 1979 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

(Працяг са стар. 3)

ДАРОГУ ТАЛЕНТАМ !

з'яўляецца, да чаго ж хітрая гэта педагогіка. Ужо і эфектамі пахваліцца магу. Магу, напрыклад, ужо цвёрда сказаць і навукова даказаць, што мая вучаніца сапраўды вельмі здольная і намнога разумнейшая, як я ў яе ўзросце быў, і што з мяне някепскі педагог атрымаўся. Зрэшты, паслухайце мой урок і самі рассудзіце:

— Вярунька, скажы, якія ты знаеш гарады?

— Орля, Беласток і Рыодэжанейра.

— Маладзец, разумніца!

— А падай нейкае слова на літару „б“!

— Біяцэноз.

— Маладзец, ёсць, здаецца, такое слова.

— А на літару „а“?

— Амартызацыя, амаральны, альфонс...

— Хопіць, хопіць, маладзец, пачакай толькі, я пабягу і праверу ў слоўніку, што абазначаюць гэтыя словы.

Ну і што, не геніяльная з Вярунькі дзяўчынка, а з мяне педагог?

І ці можаце сабе ўявіць, што б з яе вырасла, калі б і ў школе мела такіх педагогаў і такі падыход да сваёй асобы і таленту, як дома?!

Піліп Саскі

(Працяг са стар. 1)

так тыдні два. Начамі пачалі ўжо давозіць гарматы і снарады. На кожную па 1650 штук. Паявіліся бочкі з вадою, анучы.

— Мы ўжо ведалі, што бой будзе цяжкі. Не мы першымі пачыналі браць Монтэ-Касіна. Хто там і не прабаваў. Ваявалі розныя арміі. Баі цягнуліся шэсць месяцаў і немцы ведалі, што будуць і далейшыя спробы.

Падрыхтоўка закончылася. Усё было на сваім месцы. Загад прышоў адзінаццатага мая. Усё распачалося а дзесятай гадзіне вечара.

— Была страшная цішыня. Такая, што ніхто б і не падумаў, што ідзе вайна, што там уверсе немцы, што пачынаецца атака. Такая цішыня, што каб немцам не здалося гэта падазроным, быў дадзены загад час ад часу пастрэльваць.

Усё было гатова. Павалілі дрэвы і адкрылі гарматны агонь. Распачаўся бой.

— У немцаў у гэты час былі падвоеныя сілы. Якраз надышла змена, а першая не паспела адысці. Стралялі цэлыя дзве гадзіны: тры хвіліны страляем, тры халаджэнне ствала, але потым не было ўжо на гэта часу, хіба што моцна распаліцца, дык заткнеш затвор, уліеш у ствол вядро вады, аж закіпіць, і зноў страляем.

Праз дзве гадзіны пайшла пяхота. Зайшла далёка, але немцы адкрылі гарматны агонь. Снарады падалі якраз за пайшоўшай наперад пяхотай. Ствараўся вогненны плот. Нельга было давезці патронаў. Але ўдалося выгнаць немцаў з бункераў, акружаючых манастыр. Дарога аж да вяршыні была адкрытая. Стралялі ноч, раніцу, днём. Ужо ў адзінаццаць гадзін раніцы не хапіла снарадаў. Хадзілі і шукалі пакінутых папярэднікамі.

— Пяхота наша дайшла аж да самых бункераў. Быў такі моцны бетон, што снарады не бралі.

Адступілі. Перастрэлка ішла цэлы час, але атакі не паўтаралі. Выгналі толькі немцаў з Монтэ-Кайро, і гэта дало магчымасць камандосам акружыць гару і адрэзаць немцам наплыў папаўнення. Распачалася блакада. 18 мая 1944 года пачалі атаку ізноў.

— Манастыр быў ужо разбураны. Немцы схаваліся ў скляпах. І праз нейкі час над руінамі паявіўся белы сцяг. Толькі пасля ўсяго гэтага чалавек уявіў, якое прайшоў пекла. Зямля, як заараная.

Узняўшы на рэштках узятага манастыра польскі сцяг, пайшлі далей. З другога боку гары немцы яшчэ трымаліся ў гарадку. Баі ішлі цэлы дзень. Заняўшы гарадок, паехалі на адпачынак. Цэлы месяц не ўступалі ў ніякі бой. Потым ізноў на фронт. Ішлі берагам Адрыятычнага мора ў напрамку Францыі. Дайшлі да Анконы. Порт быў у руках немцаў.

— Бой ішоў цэлы дзень, бой страшны. У горадзе была аграмадная сіла немцаў, вялікі запас боепрыпасаў, тэхніка. Але пайшлі нашыя танкі.

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XXXIV

„Новая зямля" гэта свайго роду аналітычная карціна, у якой знайшлося месца для шырокага паказу многіх галін сельскага побыту. На прыкладзе адной сям'і Колас паказаў жыццё ўсёй сялянскай Беларусі. У сувязі з тым, што ў паэме адлюстраваліся найбольш тыповыя рысы беларускага нацыянальнага характару і побыту, можам смела назваць паэму беларускім эпасам. „Яшчэ большае значэнне, — пісаў Растаргуеў, — мае ў беларускай літаратуры... яго вершаваная паэма „Новая зямля", у якой Якуб Колас як паэт і як мастак дасягнуў недасяжнай вышыні і ў нацыянальнай форме даў нацыянальны беларускі эпас. Усё жыццё сялянскай Беларусі эпохі 90 гадоў мінулага стагоддзя ў яскравых вобразах праходзіць перад чытачом у гэтай паэме". Падзеі ў паэме толькі зрэдку выламваюцца, а па сутнасці не выламваюцца зусім з рамак духоўнай і матэрыяльнай сялянскай рэчаіснасці, і таму можам „Новую зямлю" лічыць вясковай хронікай.

Спецыфіка паэмы праяўляецца і ў тым, што па сутнасці не мае яна індывідуальнага героя. Розныя постаці штораз то выходзяць на першы план, каб іграць галоўную ролю. І таму можам сказаць, што ў паэме выступае калектыўны герой, якім з'яўляецца сялянская сям'я.

Пастаянным матывам паэмы з'яўляецца паказ сялянскага жыцця і імкненне сялянскай сям'і да ўласнай гаспадаркі. Аднак аўтар паказвае сваіх герояў не толькі ў тыповых для сялянскага жыцця абставінах, але і ў розных выпадковых, эпізодных сітуацыях, якія ўзбагачаюць нашы веды аб героях твора. Усякая выпадковасць і нечаканасць найчасцей звязаны з вобразам дзядзькі Антося. Амаль усе гумарыстычныя падзеі ў „Новай зямлі" датычаць Антося і дзяцей.

Героі паэмы — гэта несвядомыя прадстаўнікі пазітывістычных ідэй. Іх пазітывістычнасць праяўляецца ў павольнай акумуляцыі сродкаў, прадназначаных на куплю зямлі, у зразуменні значэння асветы для дзяцей, у кульце працы, у імкненні да духоўнага і матэрыяльнага ладу. Па сутнасці герояў паэмы характарызуе сямейны індывідуалізм. Лепшую будучыню яны бачаць толькі праз прызму ўласнай працы і ўласных намаганняў. Яны не здольны падпарадкаваць сваю дзейнасць і імкненні шырэйшаму калектыву. Чужы ім грамадскі альтруізм, церпяць яны так, як Сымон-Музыка, але церпяць за сябе і для сябе. Як Сымон, імкнуцца яны да шчасця, але чужыя ім усякія парывы і бунты. Сымон-Музыка марыў аб шчасці для ўсіх — Антось і Міхась мараць аб шчасці ўласнай сям'і. Істота змагання Сымона прыгожая, але крыху фікцыйная. Дзейнасць герояў „Новай зямлі", пазбаўленая альтруістычных феерверкаў, захапляе нас суровасцю праўды, сэнсам пошукаў. У адрозненні ад Сымона, на якога падарожжы дзейнічалі як цудоўная магія, для герояў „Новай зямлі" выезд з дому на некалькі дзён — гэта сапраўднае няшчасце. Сымон многа разоў выступае з дэкларацыямі аб сваіх пачуццях да роднага краю. Героі „Новай зямлі" не робяць гэтага ніколі. Аднак атмасфера іх прывязанасці да роднай зямлі выступае ў творы пастаянна. „Новая зямля" — гэта апалогія працы ў той час, як „Сымон-Музыка" з'яўляецца пахвалой парываў духа.

І ўсё ж такі, нягледзячы на ўсе прадстаўленыя розніцы, гэтыя дзве паэмы не з'яўляюцца творамі ідэйна супрацьстаўнымі і сабе чужымі. Абодва ілюструюць дзве розныя галіны нацыянальнага жыцця, якое не можа абыйсціся без рацыяналізму і ідэалізму.

Успаміны (20)

Год 1973. Пасля заканчэння конкурсу „Беларуская песня-73", па нашай ініцыятыве 21 красавіка адбылася сустрэча калектыву з прадстаўнікамі ГП БГКТ і мясцовых улад. Былі на ёй: старшыня ГП БГКТ М. Самоцік, старшыня павятовага аддзела БГКТ Я. Целушэцкі, кіраўнік павятовага аддзела культуры грам. Янкоўская, першы сакратар гміннага камітэта ПАРП П. Кандрусік, старшыні мясцовага ГСу Паплаўскі і Я. Матэйчук, загадчык банка В. Барада, кіраўнік ГОКу Я. Карповіч і рэферэнт па справах культуры Гарадоцкай гміны М. Матэйчук.

Сустрэча мела творчы характар. Кіраўніцтва калектыву прадставіла ўсе цяжкасці, з якімі сустракаецца ў сваёй працы. Другі бок абяцаў калектыву дапамагчы больш. Кіраўнік ГОКу меў задбаць, каб пакой, у якім адбываюцца рэпетыцыі, быў чысты, праветраны і каб у час рэпетыцый не было пабочных асоб. Усё было запратакаліравана.

Які вынік, спытаеце? Усё асталося па-старому.

Згадзіліся мы ў грамадскім чыне выступіць на Першага мая ў вёсцы Калодна. Транспарт дала трыкатажная фабрыка. Паехалі. Але актывіст, які абавязаўся падрыхтаваць залу і паведаміць насельніцтву, аднёсся да справы несур'ёзна. Прыехалі, а зала замкнута, людзі нічога не ведаюць. Разбегліся мы па вёсцы, знайшлі светліцовую, і праз нейкі час усё было ў парадку. Канцэрт адбыўся.

Жыхары Калодна — народ ветлівы і гасцінны — пачаставалі нас кавай і добрым пірагом уласнай работы.

3 чэрвеня, па запрашэнню павятовага аддзела культуры, выступілі ў Супраслі і Дарожках. Канцэрты былі прысвечаны Дням асветы, кнігі і друку, а таксама 30-й гадавіне Войска Польскага. У Супраслі выступалі на эстрадзе. Паказалі слоўна-музычны абразок на матывах паэмы Пятра Глебкі „У тыя дні". У Дарожках былі ўпершыню. І былі вельмі задаволены. Было многа публікі, прымала яна нас вельмі сардэчна. Некаторыя старыя салдацкія песні, з якіх складалася наша праграма, жыхары Дарожак спявалі разам з намі. Было невыказна прыемна. Гэтак трапіць у самую дзесятку...

8 ліпеня ў Збучы адбываўся народны фэстын, прысвечаны 50-й гадавіне стварэння Беларускай ССР. Апрача нас, быў калектыў песні і танца з Белавежы. Пасля канцэрта адбыліся „згадуй-згадуля" і „мікрафон для ўсіх". У „мікрафоне" ўзнагароду атрымліваў той, хто найлепш выканае старую або гумарыстычную песню. Я спявала „Можа знаць вам давялося пра Анупрыкаву Зосю". Здабыла I ўзнагароду, фатаграфічны апарат. Н. Цыванюк заняла II месца, Р. Дылько і І. Паўлючук (у дуэце) — III. Вяртаючыся дамоў, папляжавалі на Нарве.

І зноў выезд. На гэты раз аж у Сопат. Ад 1 жніўня адбываліся там „Фальклярыстычныя канфрантацыі". Выступалі ў ім калектывы нацыянальных меншасцяў. У беларускі калектыў, апрача нашай жаночай уваходзілі яшчэ мешаная група з Дубяжына, дзявочы квартэт з Плёсак і танцавальная група: Янка Крупа з партнёршай. Як часта ў такіх выпадках бывае, дайшло ў нас да сваркі. Я хацела, каб усе беларускія групы ўтваралі адну цэласць, дырыжор Дубяжына і Плёсак хацеў выступаць асобна. Так і было.

Ля славутай „Буры".

Жылі мы на прыватных кватэрах у Гданьску-Вжэшчы, а канцэрты адбываліся ў Сопаце ў Летнім тэатры.

Першага і другога жніўня выступалі ўкраінцы, мы — трэцяга і чацвертага. Было крыху часу, і мы правялі некалькі рэпетыцый. Канцэрт быў ненайгоршы. Разам з намі выступаў калектыў славацкі. Іх праграма вельмі мне спадабалася: калектыў на сцэне ўвесь час быў у руху. Украінцы ні песнямі (класіка), ні ўборамі (чорныя касцюмы) не прыпаміналі фальклорнага калектыву. У наступных днях выступалі прафесіянальныя калектывы: цыганскі і грэчаскі. Мы ўжо былі ў дарозе дамоў.

З паездкі былі мы задаволены: паглядзелі Трыгорад, пакаталіся цеплаходам па моры, наведалі ваенны карабель „Буру", а вяртаючыся дамоў — замак у Мальборку.

30 верасня выязджалі ў Залукі. На канцэрце было звыш 200 асоб. Пасля канцэрта танцы, кава, піражнае.

У лістападзе і снежні рыхтаваліся да конкурсаў „Беларуская песня — 74" і савецкай песні.

Горад адрэзалі. Ад мора таксама праходу не было. Яшчэ немцы, праўда, прабавалі лодкамі падасланы папаўненне, але натрапілі на замаскіраваныя танкі. Былі вымушаны здацца. Узялі ў палон восем тысяч салдат. Ішлі берагам. І так цэлае лета. Пад Рыміні змяніла нас канадская армія. Адпачынак. Потым зноў фронт. Монтэ-Гранаро.

Далей баі за Санта-Сафію, Балонію.

— Амерыканцы прабавалі браць Балонію на працягу аж шасці месяцаў і кожная атака канчалася паражэннем. І паслалі нас. Гэта ўжо быў наш апошні бой. Потым змянілі нас амерыканцы. Адаслалі ў тыл.

Паехалі зноў пад Монтэ-Касіна. Пачалі рабіць магілкі, на якіх пахавалі загінуўшых. Дакладна 1011 чалавек.

— У Італіі прабылі мы аж да жніўня 1946 года. От так, ужо проста сядзелі, без зброі. Цягнула дадому, а тут і напісаць не давалі. Рассеялі такую прапаганду, што быццам бы як даведаюцца, што мы тут, дык сем'і павывозяць. Баяліся. А апрача гэтага наша палявая пошта не прапускала. Потым ухітрыліся, высылалі праз італьянцаў. Напішам, аддамо ім і яны вышлюць. Так што дома прынамсі ведалі, што мы жывыя.

Потым вывезлі ў Англію. Там былі ўжо толькі паўгода. І ўрэшце на радзіму, да сям'і, у родныя Завыкі, што каля Суража! Вярнуўся ў красавіку 1947 года. Восем год разлукі, прайшоў цэлую Еўропу, частку Азіі, бачыў Афрыку. Дзеці ўжо былі дарослыя. Марысі дзевятнаццаць, Ніне чатырнаццаць. Што за радасць!

Узяўся за гаспадарку, а гаспадарка немалая, 9,5 гектара. Далей жылі на хутары, прывыклі ўжо. Але дачка, вышаўшы замуж, захацела ў вёску. Купілі там пляц, пабудавалі хату, потым хлявы, стадолу. Маладыя перабраліся, старыя ніяк не маглі расстацца з хутарам. Засталіся.

— Можа і далей бы так жылі, але са здароўем слабавата, нага пачала дакучаць, — гаворыць дзядуля. — У 1974 годзе перапісаў на маладых гаспадарку, і мы перабраліся ў вёску.

Зараз Мікіта Аўсейчук на рэнце. Ад 1970 года член ЗБоВіД.

— От часам сяджу, выму здымкі, пагляджу і ўсё прыпомніцца. А ўнукі, згледзеўшы гэта, пасядаюць вакол і чакаюць. Тады пачынаю расказваць.

М. Шаховіч
Фота аўтара

Няма дрэва без карэнняў

Вечарам, калі ўжо ўправіліся мы з жывёлай і самі падсілкаваліся печанай бульбай з кіслым малаком, Палашка ўзялася за кудзелю, прасці воўну, а я расклаў на стале „Газету Беластоцкую", якая выходзіла яшчэ да першай сусветнай вайны.

Стары, яшчэ пасажны калаўротак клекатаў, як мой разбіты трактар, і я не вельмі мог зразумець, што чытаў.

— Ты лепш пайшла б, — звярнуўся я да сваёй жонкі, — на курс танцаў, які ў нашай святліцы, чуў, арганізуе ваш гурток вясковых гаспадынь!

Баба мая ўзлавалася і кажа, што хопіць ёй ужо і тых сінякоў, якія натаптаў я на яе нагах, пакуль мы пажаніліся, а зараз яна не гультайнічае так, як я, і не сядзіць над дурнымі газетамі, а ўнукам воўну на свіцер рыхтуе, бо пісалі, што ў горы на канікулы збіраюцца, то як без цёплых свіцераў.

Так шчабятала мая мілая Палашка і, хаця злосць кіпела ў маім сэрцы, розум падказваў, што праўда на яе баку, бо сапраўды такія свіцеры, якія яна ўмее зрабіць, нават у магазінах „Пэвэксу" за долары не купіш. Толькі не мог я дараваць ёй гэты дакор, што быццам бы я гультайнічаю і дурнотаю займаюся! А я ў гэтай „Газеце Беластоцкай" знайшоў вельмі цікавы артыкул пра нас, беларусаў. 7 ліпеня паводле старога стылю 1913 года „Газета Беластоцкая" змясціла артыкул **„Мы і беларусы"**. Аўтар, які падпісаўся псеўданімам **„Кур."**, разглядае перш за ўсё суадносіны між беларусамі, палякамі і рускімі.

Гавару я сваёй жонцы, каб лепш паслухала, што разумныя людзі 66 гадоў таму назад пісалі пра нашу нацыю:

„...тое, што беларусы маюць права на нацыянальную самастойнасць, гэтага паясняць не трэба, бо гэта факт бясспрэчны. То ж быў час, калі беларуская культура праменявала сваёй сілай вельмі далёка, асвятляючы сваімі праменнямі і суседнія народы. У час дынастыі Ягелонаў беларуская мова з'яўлялася дзяржаўнай мовай для ўсяго Вялікага княства Літоўскага. На гэтай мове складзены былі такія гістарычныя, векапомныя дакументы, як „Статут Казіміра Ягелончыка", „Літоўскі статут", „Трыбунал Вялікага Літоўскага Княства" і многія іншыя вельмі важныя кніжкі і дакументы. Беларускай мовай урэшце карысталіся ў штодзённых суадносінах усе арыстакраты і цэлы княжаскі двор".

— І што з гэтага? — здзівілася Палашка.

— Ты мяне не перабівай, лепш паслухай, што тут яшчэ напісана, — гавару ёй і чытаю:

„...лік беларусаў даходзіць да 8 мільёнаў. Такой колькасці насельніцтва магла б беларусам пазайздросціць кожная самастойная дзяржава на Балканах..."

Далей аўтар гэтага артыкула пералічвае колькасць беларускага насельніцтва ў розных губернях царскай імперыі. Гэтыя лікі на працягу звыш паўстагоддзя ўжо поўнасцю ўстарэлі. Дык не варта іх прыводзіць. Нават агульная колькасць беларусаў цяпер толькі ў БССР набліжаецца ўжо да 10 мільёнаў чалавек.

Аўтар гэтага артыкула, жадаючы беларусам поспехаў у іх пошуках сваёй нацыянальнай самадзейнасці, не мог яшчэ тады ведаць, што праз пяць год узнікне першая беларуская дзяржава, якая цяпер з'яўляецца адной з багацейшых саюзных рэспублік Краіны Саветаў.

— Ну і што з гэтага? — зноў умяшалася мая Палашка. — То ж мы жывем у Польшчы.

— Вядома ж, што не на месяцы! — узлаваўся я. — Але кожны народ павінен помніць сваю гісторыю, бо няма дрэва без карэнняў, а чалавека без бацькоў і дзедаў-прадзедаў.

Максім Нурэцкі

Лічбы і факты

У мінулым годзе ўстановы ЗУС у нашай краіне прызналі звыш 56 800 пенсій для сялян. Скарыстала з іх каля 25 тысяч пажылых сялян, якія аддалі свае гаспадаркі дзяржаве і 32 тысячы земляробаў, якія аддалі гаспадаркі наследнікам. У сярэднім пенсіі перавышаюць 2 300 злотых у месяц.

KRZYSZTOF KRAWCZYK

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвала

Ліля Доцнік з Чаромхі

КАНСУЛЬТАЦЫЯ ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Трое мужчын пабіла пакрыўджанага. Адзін з іх ударыў яго калом па руцэ. Гэта выклікала складанае зламанне косці, і рука пасля вылячэння асталася няспраўнай. Пакрыўджаны хоча патрабаваць праз суд кампенсацый. Аднак віноўнік калецтва не працуе і знаходзіцца на ўтрыманні бацькоў, хоць споўнілася яму ўжо 25 год. Ці можна патрабаваць кампенсацый ад яго бацькоў? Ці можна патрабаваць кампенсацый ад астатніх двух удзельнікаў пабіцця, а калі так, то ў якой частцы?

АДКАЗ: Бацькі не адказваюць за абавязацельствы дарослых дзяцей. Закон прадбачыць выключэнне толькі для аліментаў для дзяцей. Калі бацькі не маюць сродкаў на ўтрыманне дзяцей, то можна патрабаваць аліментаў ад дзяцей. За шкоду, выклікаўшую пашкоджанне цела, адказвае толькі віноўнік, а не яго бацькі. Аднак у гэтым прыкладзе віноўнікам з'яўляецца не толькі той, хто ўдарыў калом па руцэ, але і астатнія два мужчыны, якія яму памагалі біць пакрыўджанага. Калі б не іх удзел у пабіцці, шкода магла б не ўзнікнуць. Пакрыўджаны мог бы абараніцца, уцячы або ўхіліцца і ўсцерагчыся ад удару. Таму адказнасць усіх траіх салідарная. Яны разам атакавалі пакрыўджанага і таму з'яўляюцца саўдзельнікамі шкоды. Пры салідарнай адказнасці можна патрабаваць кампенсацыі ад усіх траіх, або ад аднаго паводле выбару пакрыўджанага. Той, хто заплаціць кампенсацыю, можа патрабаваць адпаведнай часткі ад астатніх віноўнікаў. Толькі ў гэтым разліку паміж віноўнікамі бярэцца пад увагу, хто ў якой частцы выклікаў шкоду.

Дарагое Сэрцайка, пішуць да цябе дзяўчаты, якія маладыя выйшлі замуж і потым расчараваліся. А я выйшла замуж у 24 гады і таксама папала ў пастку, з якой не магу вылезці. А праўду кажучы, выйшла я за Янку таму, што ўсе мае сяброўкі з вёскі павыходзілі замуж, а я адна асталася. І пастанавіла я пайсці на працу ў горад.

Кравецкую школу мела і хутка працу знайшла. Тут я і пазнаёмілася з Янкам. Спаткаліся некалькі разоў і ён запрапанаваў, каб пажаніцца. Гаварыў, што добра зарабляе, а грошай не мае, бо брату на будову дома пазычыў. Але той хутка меў аддаць яму. У бацькоў яго я не была, бо яны вельмі далёка жывуць. Вяселле, даволі гучнае, зрабілі мае бацькі на вёсцы. Пасля вяселля мы сталі жыць у нанятай кватэры, за якую трэба дорага плаціць. Ды аказалася, што Янка нідзе не працуе. Стаў жыць з маіх заробкаў. Да таго Янка шпаркі да выпіўкі і за п'янства яго і з працы выкінулі. А гэтыя пазычаныя грошы — гэта хлусня. Брат у яго не пазычаў і ніякага дома будаваць не збіраўся. І вось цяпер я ўбачыла, хто гэта мой муж. Я мела ахвоту пакінуць яго зараз жа пасля вяселля, але зацяжарыла. Дзе ж, думала, дзіця будзе без бацькі, ну і спадзявалася, што можа папраўіцца. Праўда, на работу ён пайшоў, але грошы амаль усе ў кілішку тапіў. У хаце сваркі, часта з сінякамі хаджу. Дзіця ў жлобак аддаю. Там кажуць, што яно нервовае, базлівае. Яму трэці годзік ідзе. Ужо не маю сілы, ды і суседзі дзівуюцца, як я з ім вытрымліваю? Можа ты, Сэрцайка, параіш?

Аня з Беласточчыны

Аня! Выйшла ты за абы каго, абы хутчэй, бо сяброўкі ўжо павыходзілі. А цяпер развод будзе бадай выйсцем найлепшым. Так, гэта праўда, што дзіця патрабуе бацькі, але бацькі, які б пра яго клапаціўся, дбаў, каб яно выхоўвалася ў атмасферы сардэчнасці і сямейнай цеплыні. А што ў цябе? Яго здароўе ўжо нарушана сямейнымі непаладкамі. І якраз дзеля яго дабра варта табе ўзяць развод.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ-ВЕР

Сніцца мне, што я недзе ў бары. Сяджу за столікам, п'ю піва. Але бачу: пры сцяне нейкая скрыначка стаіць. А ў ёй залатыя каштоўнасці: пярсцёнкі, завушніцы, далікатныя, прыгожыя. Я працягваю руку ў гэту скрыначку і выцягваю ўсё гэта золата ў сваю кішэнь. Думаю, занясу жонцы, яна ж так марыла, каб мець штосьці такое. І тут прачнуўся.

Міша

Астроне, мне прысніўся сон, які мяне вельмі занепакоіў. Быццам стаю я на нейкай вяршыні, але бачу: унізе стаіць студня. Я сыходжу ўніз. Гляджу, а на гэтай студні ляжаць нейкія лісткі паперы. Я ўзяў іх чытаць і, няхочучы, заглянуў у тую студню, а яна глыбокая-глыбокая, што і дна не відаць, а вада ў ёй такая чорная і брудная, што мне стала страшна. Што мяне чакае? Бо ўсё гаворыць за тое, што сон прадвяшчае дрэннае.

Віктар

Міша! Калі б табе прысніліся золата, гэта абазначала б, што чакае цябе нейкі прыбытак, грошы. Табе ж, на жаль, прысніліся каштоўнасці з золата, і гэта абазначала б ужо, што на дарозе да дасягнення прыбытку стане ў цябе нейкая фальш і залежнасць ад некага. Сцеражыся псеўда-сяброў! А і тое, што ўва сне піў ты піва, абазначае нейкае паніжэнне і беднасць, а нават страты.

Віктар! Твой сон нядобры. Сцеражыся нейкіх хлуслівых даносаў на цябе! Бо тыя паперкі, якія ты ўзяў і хацеў прачытаць, аплявузгаюць цябе, абкінуць балотам, захочуць звесці цябе з вяршыні ў дол і бруды. Сцеражыся, можаш мець клопаты ў сваёй гаспадаркі ці працы.

Астрон

Куток практычных ведаў

СОУСЫ

ФРАНЦУЗСКІ СОУС

На соус бярэм: лыжку масла, лыжку мукі, 30 дэкаў марожаных ці свежых памідораў (або 3 лыжкі таматнай пасты), зубок часнаку, лаўровы лісток, крыху чабару (тымянку), соль, перац і крыху цукру.

Памідоры тушыць разам з усімі прыправамі. Як толькі яны стануць мяккімі, працерці праз сіта. З мукі і масла зрабіць на патэльні засмажку і развесці яе пераціёрам, дадаючы паўшклянкі вады. Памешваючы, закіпяціць. Асабліва падыходзіць гэты соус да вараной ці смажанай ялавічыны.

СОУС З УКРОПАМ

На яго трэба ўзяць: лыжку масла, лыжку мукі, 3/4 шклянкі булёну, паўшклянкі смятаны, пучок укропу, соль, крыху цукру, перцу, чайную лыжку лімоннага соку.

Белую засмажку з мукі і масла развесці булёнам, заправіць па смаку, закіпяціць, памешваючы. Зняўшы з агню, дадаць вельмі дробна нарэзаны ўкроп і смятану.

ГУСАРСКІ СОУС

Узяць 1 морквіну і 1 пятрушку, 2 цыбуліны, зубок часнаку, 2 лыжкі сцертага хрэну, соль, перац, лаўровы лісток, 1-2 памідоры, 1/4 шклянкі віна, крыху лімоннага соку, лыжку масла, лыжку мукі, шклянку вывару з гароднiны ці булёну.

Моркву, пятрушку, цыбулю і часнок дробна нарэзаць і палажыць на патэльню з разагрэтым маслам, дадаць крыху цукру і смажыць паволі на невялікім агні. Калі гародніна стане мяккай, дадаць муку, соль і перац, падсмажыць, а пасля развесці булёнам і варыць на слабым агні паўгадзіны. Працерці праз сіта, дадаць віно, лімонны сок, хрэн і дробна парэзаныя памідоры без скуркі. Закіпяціць.

Гаспадыня

Этнаграфічнае акенца

Вадзяны млын на рэчцы Машчонцы каля вёскі Грабарка.

Фота М. Гайдука

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

МІСІЯ ОБЕРШТУРМБАНФЮРЭРА РЫНГЕЛЯ

— Пан гаўляйтэр, тэлеграма з Берліна, — паведаміў Коху ад'ютант, гаўптштурмфюрэр СС Ленц.

— Цудоўна, — ажывіўся гаўляйтэр. Ён усё яшчэ спадзяваўся, што Гітлер даверыць яму новую пасаду або місію дзесьці ў глыбіні Германіі, што дасць яму магчымасць вышмыгнуць з рускай пасткі. Гэтыя ілюзіі развеяў ад'ютант, паведаміўшы, што па распараджэнню фюрэра і рэйхсфюрэра СС у Кенігсберг павінен прыбыць з асобай місіяй оберштурмбанфюрэр СС Георг Рынгель. Кох пацiснуў плячыма.

Неўзабаве прыехаў Рынгель. Яго місія мела непасрэдную сувязь з тэлеграмай Коха. Іменна ён, па даручэнню Гітлера, павінен быў заняцца эвакуацыяй з Кенігсберга архіваў, каштоўнасцей і твораў мастацтва. У яго распараджэнні быў адзін падводны карабель.

— Не пашкодзіла б дзесяць такіх караблёў, — прабурчаў Кох. — Гэты праклюты янтарны пакой займае не менш як дзевяноста восем скрынь, а часу ў абрэз.

— Ну што ж, карабель будзе курсіраваць туды і назад, як трамвай, — заратагаў Рынгель. — Думаю, што паспеем вывезці ўсё раней, чым рускія замкнуць кальцо. Калі наогул ім гэта ўдасца, — паспешліва папраўіўся ён, заўважыўшы кіслую міну гаўляйтэра. — Трэба неадкладна брацца за работу. У мяне ёсць надзейныя людзі.

— Падрабязнасці аперацыі абмяркуем вечарам, — адрэзаў Кох.

Гэта была сходка змоўшчыкаў, чым нарада прадстаўнікоў вярхоўных правіцеляў Усходняй Прусіі.

— З-за тэхнічных цяжкасцей нам не ўдасца вывезці ўсе экспанаты, архівы і каштоўнасці. Таму будуць эвакуіраваны толькі самыя каштоўныя рэчы, астатнія, на жаль, прыдзецца схаваць, — пачаў Рынгель.

— Ва Усходняй Прусіі з гэтым асаблівых турбот не будзе, — запэўніў гаўляйтэр Кох.

І ён не памыляўся. У горадзе і навакольлі ўжо даўно былі ўзведзены патаемныя ўкрыцці і склады. Тайнікамі маглі з поспехам служыць таксама падвалы старых дамоў і падземеллі сярэдневяковых цэркваў, якіх было многа ў старой частцы горада, на вуліцах Штайндам, Ланге Рае і ў іх наваколлі, а таксама на востраве Кнайпхоф. Па ўсім горадзе былі размешчаны бліндажы, у тым ліку і вакол вуліцы Коха. Патаемныя пераходы і залы былі пабудаваны пад руінамі старога тэўтонскага замка ў Лохштойбе.

Нараду перапыніў тэлефонны званок. Гаўляйтэр узяў трубку. Па меры таго, як слухаў, яго твар мяняўся. Ён некалькі разоў падтакнуў камусьці на тым баку проваду і, скончыўшы размову сакраментальным „хайль Гітлер", кінуў на рычаг трубку.

— Ліха на яго... Званілі са штаба фюрэра. Можаце развітацца са сваім падводным караблём, пан Рынгель, яго забралі на нейкую спецыяльную аперацыю ў Данію... Цяпер адны толькі спецыяльныя аперацыі, — з'едліва дадаў Кох. — Праз некалькі дзён з Пілау адплыве санітарнае судно, можаце пагрузіць на яго найбольш каштоўныя рэчы.

— У такім разе прыдзецца амаль усё схаваць тут, на месцы, — буркнуў Рынгель, вывучаючы план Кенігсберга.

НЯЎДАЛАЯ ЭКСПЕДЫЦЫЯ

Ежы Ястшэмбскі ўдзельнічаў у трыццаць дзевятым у абароне Гдыні. Пасля верасьнёўскага паражэння ён перамяніў нямала занятказ, чакаючы разгрому трэцяга рэйха. Аднак саюзнікі не спяшаліся з наступленнем, а жыць трэба было. Ястшэмбскі быў шафёрам і аўтаматчыкам, добрым спецыялістам, і таму знайсці работу для яго не было праблемай. У Гдыні, у той час далучанай да рэйха і перайменаванай у „Готэнхафен", пачаліся рэпрэсіі супраць польскага насельніцтва. У рукі гестапа траапілі спісы абаронцаў горада. Пасыпаліся арышты.

Ястшэмбскаму пашанцавала. Калі гестапа паехала да яго дамоў, ён трапіў у вулічную аблаву і быў адпраўлены на прымусовыя работы ў Германію. Такім чынам, у адзін з дзён ён апынуўся ў Кенігсбергу і быў залічаны ў мясцовую аўтатэхнічную часць СС, якой камандаваў стары член НСДАП Бруна Апфельштэт.

Трэцяга красавіка 1945 года Апфельштэт сабраў вадзіцеляў на кароткую нараду і паведаміў ім, што камандаванне рыхтуе канвой да Пілау. У канвой былі адабраны лепшыя вадзіцелі, паколькі аўтакалона складалася са старых машын, якія цудам уцалелі ў пажарах і бамбёжках. Ястшэмбскі атрымаў старую калымагу маркі „Берліт".

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

Патрэбы чаромхаўскай культуры

У Чаромсе, як гмінным цэнтры, адзінай установай, якая займаецца культурнай дзейнасцю, з'яўляецца чыгуначны дом культуры „Калеяж". Тут змяшчаецца гмінна-заводская бібліятэка, кіно. У ім разгортвае сваю дзейнасць духавы аркестр, музыкальнае агніска і гурткі зацікаўлення. Адным словам, ёсць усё, што павінна быць у такіх цэнтрах. Аднак і тут знайшлася праблема. І гэта справа вялікай вагі.

Тое, што я вышэй прадставіў, датычыць выключна чыгуначнай станцыі. На апошняй тэрыторыі гміны, гэта значыць ва ўсіх вёсках, нічога не дзеецца і царыць цішыня. А трэба сказаць, што ёсць магчымасці, ёсць адпаведная база для культурнай працы. Амаль у 50 працэнтах вёскі маюць святліцы ці клубы „Рух", у якіх неадноўчы ставіліся тэатральныя пастаноўкі, арганізаваліся культурныя мерапрыемствы. Напэўна нехта скажа: „Што было калісь, то не дзісь". І я з тым згодны. Даўней людзі больш цікавіліся справай культуры. Моладзь свабодны час праводзіла на супольных сяброўскіх вечарынах, на рэпетыцыях у сваёй святліцы. А зараз, каб толькі знайшлася вольная хвілінка, шпарыць у рэстаран на „сэтку" ці піва. І мы абыякава глядзім на гэту непрыемную з'яву. Мне здаецца, што прычыны шукаць не трэба далёка. Трэба крыху варухнуцца не толькі адзінкам, начальніку гміны ці кіраўніку „Калеяжа", але нам усім, грамадскім дзеячам. Ахвотных да культурнай працы можна і зараз знайсці. Трэба толькі даць напрамак, інструктараў і адпаведную базу. А, на жаль, гэтага ў Чаромсе няма. Тут неабходны гмінны цэнтр культуры. У цяперашнім памяшканні няма найменшых умоў для культурнай працы чыгуначнікаў. Аб выкарыстанні для патрэб гміны нельга і гаварыць. Тут такая цесната, што няма дзе варухнуцца. У бібліятэцы няма дзе класці кніжак, а да таго здараюцца выпадкі, што ў час сходаў ці агляданне тэлевізійных перадач (бо такое штосьць тут адбываецца) гінуць кніжкі. Духавы аркестр праводзіць свае рэпетыцыі ў глядзельнай зале, таму што няма іншага памяшкання. Гэта ж самае датычыць музыкальнага гуртка, які рэпэтыруе ў памяшканні фатаграфічнага гуртка. Кіраўнік дома культуры Мікалай Гарадкевіч, пры дапамозе чыгуначных установ, прыстасаваў склеп для вугалю на мастацкую майстэрню. Адным словам, чаромхаўцы робяць усё, што самі могуць выканаць. Аднак самім ім не справіцца. Гэта ляжыць ужо ў кампетэнцыі ваяводскіх улад. Як паведаміў начальнік гміны, яшчэ афармляецца неабходная дакументацыя. Ёсць і невялічкі бюджэт на патрэбы культуры. Пажаданне мясцовай адміністрацыі і ўсіх жыхароў Чаромхаўскай гміны — як найхутчэй разбудаваць „Калеяж" і арганізаваць гмінна-завадскі цэнтр культуры ў поўным значэнні гэтага слова. А пры тым трэба сказаць, што чыгуначнікі няраз паказалі прыклады самаахвярнасці ў грамадскіх пачынах. У рэалізацыі гэтага мерапрыемства таксама не падвядуць.

Ул. Сідарук

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

На дарозе са Шчытоў-Дзенцялова ў Крывую, гміна Орля, самаход „Сірэна" з вёскі Мякішы з'ехаў у прыдарожны роў. Дзве пасажыркі паранены.

У вёсцы Пратасы, гміна Заблудаў, „Фіят-125 п" наехаў на жанчыну, якая выйшла на дарогу. У бальніцы жанчына памерла.

Па дарозе з Гайнаўкі ў Белавежу ехаў чалавек на матацыкле „ВСК". Ехаў неасцярожна, перакуліўся на дарогу, зламаў руку, лопнуў чэрап і наступіла патрасенне мозга.

На дарозе каля вёскі Канавалы, гміна Харошча, „Фіят-125 п" наехаў на веласіпедыста, які зламаў правую нагу. Пасля самаход ударыўся ў дрэва. Пасажыр быў забіты на месцы, а пасажырка, цяжка параненая, знаходзіцца ў бальніцы.

У Гайнаўцы матаролер „Камар" вымусіў першынства праезду і стукнуўся з іншым матаролерам. Абодва матаролерысты ў бальніцы.

Таксама ў Гайнаўцы „Фіят-126 п" наехаў на чатырохгадовую дзяўчынку, у яе зламана левая нага

Найперш бацькі

Зацікавіў мяне артыкул-адгалоска Багдана Цясноўскага з Варшавы, надрукаваны 18 сакавіка ў 11 нумары „Нівы".

Гэта праўда, што з кожным годам роднай мове вучыцца штораз менш і менш беларускіх дзяцей і гэта не вынік „актуальных дэмаграфічных тэндэнцый у Беластоцкім ваяводстве". Найбольш, па-мойму, вінаваты ў гэтым невясёлым становішчы бацькі, дзеці якіх ходзяць у школу і якім „лішні" урок у іх разуменні зусім непатрэбны. А трэба ведаць, што ў вучня пачатковай школы розум яшчэ няспелы і дзіця стаіць на раздарожжы: чакае рады дарослых. І тут трэба вялікай сілы волі, каб яго накіраваць на добрую дарогу. А гэту дарогу найперш павінны паказаць самі бацькі, а пасля настаўнікі.

Ды дысцыпліна сёння ў дзяцей свабодная і не заўсёды слухаюцца яны сваіх бацькоў, а тым больш настаўнікаў беларускай мовы, якая ж не з'яўляецца прадметам абавязковым.

Бацькі не павінны абыякава на ўсё гэта глядзець, як гэта пераважна робяць, а строга, з пачуццём свайго гонару, пасылаць на ўрок беларускай мовы сваё дзіця. Каб усе гэтак рабілі, дык урокі беларускай мовы былі б ва ўсіх школах, дзе жывуць беларусы.

У гэтай важнай справе ад настаўніка таксама многа залежыць, але калі вучань не захоча ісці на ўрок, сілай яго сёння не зацягнеш.

М. Панфілюк

Занядбаны нужнік

У кожны чацвер у Бельску на вуліцы Крынічнай на так званым „малым рыначку" жанчыны з навакольных вёсак прадаюць дробныя тавары, а людзі з горада купляюць. З другога боку вуліцы Крынічнай знаходзіцца нужнік ГСу. Стаіць ён такі страшны, што непрыемна глянуць на яго і на тое, што дзеецца вакол яго і ў ім. Нужнік гэты бадай увогуле не прыбіраецца, ён не мае адплыву. Ці ГС не можа наняць прыбіральшчыцу? Людзі, як людзі, кідаюць сюды ўсё як папала, нават нейкія старыя шматы. Што на гэта санэпід? Ці ГС упарадкуе гэты нужнік? За продаж на рынку бяруць аплату. Прыйшла вясна, хутка лета, нужнік такім як ёсць застацца не можа.

Румі

Проста з гміны

У Нараўскай гміне ГС выканаў план скупкі збожжа, бульбы і мяса за 1978 год у 98,8%. План продажу быў выкананы ў 101,9%. Гэта абазначае, што ГС у Нарве стараўся добра забяспечыць сваіх жыхароў патрэбнымі таварамі.

ГС у Нарве пабудаваў прыгожыя магазіны, механічную пякарню, гасподу. У плане яшчэ пабудова гандлёва-адміністрацыйнага павільёна. Ужо апрацавана дакументацыя.

М. Лук'янюк

Бельскі „Польмазбыт"

„Польмазбыт" у Бельску адкрылі ў 1975 годзе і працуе тут 30 асоб: механікі, манцёры і дыягностыкі. Кіруе імі Аляксандр Валасевіч. Пасля зімовага прастою кожны, хто мае машыну, едзе ў „Польмазбыт", каб зрабіць яму дыягностыку ці тэхнічны агляд. У тым самым будынку ёсць магазін, дзе прадаюцца запасныя часці. Бельскі „Польмазбыт" служыць людзям з Бельска і бліжэйшых вёсак.

Румі

Будзе лепш з напіткамі

У апошнія гады горад Гайнаўка і навакольныя вёскі адчувалі недахоп у сезоне піва і газіраванай вады. Разлеўня піва і газіраваных вод хоць і працавала поўнай парай, не магла задаволіць патрэб. Дырэкцыя аддзела ВСС „Сполэм" коштам 3,5 мільёна злотых правяла цалкавітую мадэрнізацыю фабрыкі. Разбудавала яе, правяла аўтаматычную лінію, дзе ўсё цяпер робіцца машынамі — ад мыцця бутэлек аж да закрывання іх. Усю працу выканала ўласная рамонтная брыгада, якая ўжо не адзін раз выконвала працу, за якую ніхто не хацеў узяцца.

Як сказаў намеснік дырэктара аддзела ў Гайнаўцы Кастусь Ляшчынскі, дзякуючы мадэрнізацыі ў 1979 годзе напіткаў будзе столькі, што хопіць усяму гораду, а як спатрэбіцца, то і ўсяму беламу Гайнаўскаму павету. Цяпер гайнаўская фабрыка газіраваных вод выпускае 4 тысячы бутэлек у гадзіну. Каб добра забяспечаны напіткамі былі ўсе крамы, клапоціцца кіраўнік разлеўні Ян Немцуновіч.

Э. Вайсковіч

Запіскі натураліста

У ДАЛІНЕ РУЧАЯ

Кампост у глебу даваў гр. Аляксандр Ахрымюк з сяла Сакі, гм. Бельск. Аднойчы я прыехаў да яго ў Сакі, і мы ўдваіх пайшлі ў даліну ручая, на ўсход ад сяла. Расліннасць была там разнастайная: блізка да рэчышча ручая чарот (мал. 1), ачарэтнік (мал. 2), рагоз (мал. 3), трысцё (мал. 4), далей — лугавыя травы (мал. 5). Калісьці тут было возера.

Быў май. Усё цвіло.

— Гэтыя кавалкі торфу стварыліся з гэтакіх жа прыгожых раслін, якія мы бачым перад сабою сёння. Усё часовае, ды і ўсяму трэба адыйсці... Каб не было смерці, не было б і жыцця. Гэткі дыялектычны закон прыроды.

— Смерць усё знішчае, — настойваў на сваім гаспадар.

— Але ўявіце сабе, што нішто не прападае, не раскладаецца. Тады назбіралася б столькі ўсяго, што не было б месца на зямлі. Жыццё арганізмаў праяўляецца ў працэсах росту, харчавання, дыхання, размнажэння... Вечнасць таксама немагчыма. За 400 гадоў мы з вамі дасягнулі б вышыні 10-павярховага будынка. Адны б нагавіцы мелі 17 метраў даўжыні. У вашу драўляную хату ледзь улезлі б ступні ног. Глініс-тыя часцінкі, смерць раслін і жывёлы стварылі глебу. Без глебы і раслін не існаваў бы чалавек. З гэтага ізноў жа вынікае, што без смерці немагчыма жыццё. А цяпер, гаспадар, скажыце пра ваш спосаб падрыхтоўкі кампосту з глінай.

— Я капаю разложаны торф, дамешваю гліну (мал. 6). Кампост ляжыць гады тры. Ён не можа быць раскіданы на адкрытым прасторы. Пры перасыханні рассыпаецца. Гліна, якая знаходзіцца два-тры гады на панадворку, робіцца больш прыгоднай для печы. Тарфяная зямля становіцца горшай, — сказаў гаспадар і хутка пабег за каровай, што адвязалася...

— Вы сваім гаспадарчым вокам заўважылі вельмі важную ўласцівасць... Я не дасказаў. Гаспадар ужо не чуў гэтых слоў ды і не прачытае іх у „Ніве". Памёр у пачатку бягучага года...

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

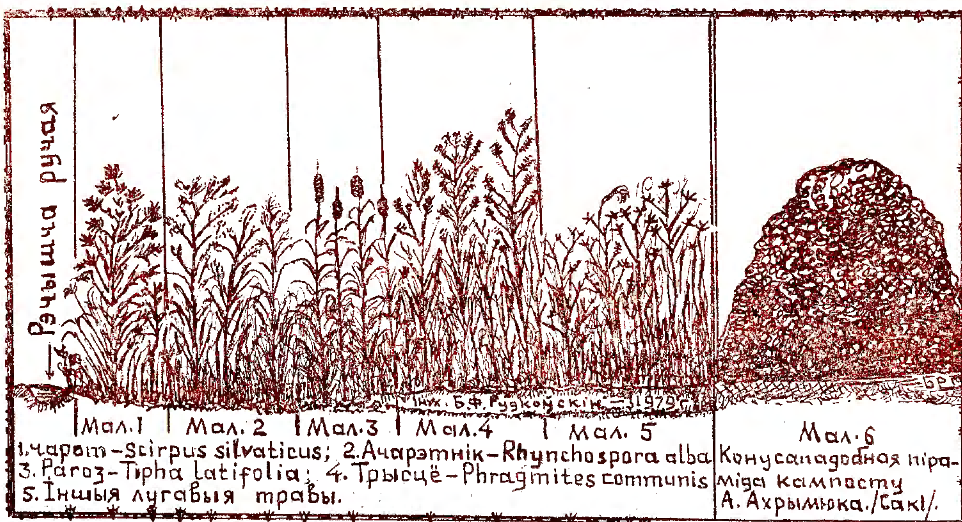

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „ЗАЙМАЦЦА СПОРТАМ?", „Ніва" № 6 (1198) ад 11.II.79 г.

Адказвае: NACZELNIK GMINY W BIELSKU PODLASKIM.

W odpowiedzi na krytyczną notatkę prasową, dotyczącą sprawy zakupu stołu tenisowego dla młodzieży ze wsi Hołody uprzejmie informuję, że fakty przedstawione w w/w notatce nie są zgodne z rzeczywistością.

W roku 1978, podczas podziału funduszy, przeznaczonych na zakup sprzętu sportowego dla ogniwa LZS w Hołodach przyznano kwotę 3.000 zł., o czym powiadomiono zainteresowanych. Niestety, fundusze te nie zostały wykorzystane z powodu braku zainteresowania tą sprawą ze strony zarządu ogniwa LZS Hołody. Młodzież z tej wsi, wbrew faktom podanym w notatce, nie zgłaszała potrzeby zakupu stołu tenisowego ani w biurze tut. Urzędu Gminy, ani w biurze rejonowym LZS.

Jednocześnie stwierdzam małą aktywność członków LZS ze wsi Hołody, o czym świadczy fakt nieuczestniczenia aktywu tego ogniwa w naradach i szkoleniach organizowanych przez Radę Gminną LZS w Bielsku Podlaskim. Młodzież z tej wsi w roku ubiegłym, poza rozgrywkami w piłkę nożną, nie uczestniczyła w żadnej z dziesięciu organizowanych na terenie tut. Gminy imprez sportowych.

Sprawom rozwoju sportu i rekreacji na terenie tut. Gminy przywiązujemy wielką wagę. Popieramy wszelkie inicjatywy zmierzające do doskonalenia form wypoczynku i czynnej rekreacji. Dlatego też, jeśli stwierdzimy większą aktywność w tym zakresie u młodzieży wspomnianej wsi, uwzględniając możliwości finansowe i lokalowe — będziemy w stanie zaopatrzyć ogniwo LZS w Hołodach w podstawowy sprzęt sportowy, m.in. także i w stół do tenisa.

Serdecznie przepraszamy za spóźnienie z odpowiedzią na Waszą notatkę.

Naczelnik Gminy
inż. Jan Siemieniuk

Ад рэд. І што ж на гэта вы, моладзь з Галадоў?

Да публікацыі „ШТО З ГАЗАМ?", „НІВА" № 12 (1204) ад 25.III.79 г.

Адказвае: PRZEDSIĘBIORSTWO GOSPODARKI KOMUNALNEJ I MIESZKANIOWEJ W BIELSKU PODLASKIM.

W nawiązaniu do waszego artykułu „Co z gazem" uprzejmie informuję. W związku z maksymalnym ograniczeniem przydziałów gazu przez nasz resort Ministerstwa z uwagi na ograniczoną moc przerobową Rożdzielni Gazu w Łomży, która zaopatruje w gaz nasze przedsiębiorstwo oraz duże zapotrzebowanie i zużycie gazu w budownictwie blokowym, w ostatnim okresie czasu wynikła sytuacja, w której odbiorcy na dostawę gazu oczekują około 3-ch m-cy. Skarżąca złożyła zamówienie na gaz 9 grudnia 1978 r. Dostawę zrealizowano 19 marca 1979 r.

Jednocześnie informujemy, że nawiążemy kontakt z Katarzyną M. w celu ustalenia pracownika dostarczającego gaz „za 300 zł.". W przypadku ustalenia oraz udowodnienia powyższego nadużycia, zostaną wyciągnięte surowe wnioski służbowe do zwolnienia włącznie tegoż pracownika.

Dyrektor
Jan Piaszczyński

Да публікацыі „ЯК ЖЫВУЦЬ ЗАВЫКІ?", „Ніва" № 9 (1201) ад 4.03.79 г.

Адказвае: NACZELNIK MIASTA I GMINY W SURAŻU.

W sprawie notatki prasowej „Jak żyją Zawyki" uprzejmie wyjaśniam co następuje.

Wieś Zawyki jest dużą wsią w Gminie Suraż, wsią towarową i gospodarną. Poruszony problem życia kulturalnego jest częściowo zasadny, ale nie tylko z winy władz. Remizo-świetlica, w której był Klub „Rolnika" była do tego stanu zdewastowana, że zaszła potrzeba przeprowadzenia remontu. Na zlecenie Urzędu opracowano kosztorys i zlecono przeprowadzenie remontu kapitalnego tj. wymianę pokrycia dachowego łącznie z więźbą dachową, stropem i podłogą oraz malowaniem całości. Remont zostanie zakończony do 30 września 1979 r. W uzgodnieniu z PPRK „Ruch" i GS Łapy ustalono, że na czas remontu Klub „Rolnika" został przeniesiony do Suraża, a w Zawykach ustawiono koło remizy kiosk „Ruch". Po zakończeniu remontu w Zawykach będzie otwarty Klub „Ruch". Pomieszczenia i wyposażenie remizy były tak zniszczone, że wszystko trzeba wymieniać. Sprawa remontu i zmiany Klubu „Rolnika" na „Ruch" były uzgodnione i podane do wiadomości na zebraniu ogólnym. Sprawy zaopatrzenia sklepu były badane i są badane przez pracownika Urzędu. Podstawowe artykuły są na stanie. Występują okresowe braki, ale w artykułach podlegających rozdzielnictwu jak wyroby czekoladowe, artykuły mięsne itp. na dostawy których władze miejscowe niejednokrotnie nie mają wpływu.

Sprawy zaopatrzenia były omawiane z Prezesem WZSR w Białymstoku i GS w Łapach w dniu 31 marca i uzyskano zapewnienie poprawy w zaopatrzeniu.

Wymianę księgozbioru w Punkcie Bibliotecznym w Zawykach zalecono dokonywać w terminach przewidzianych przez regulamin Biblioteki Gminnej.

Pragnę zasygnalizować, że z dniem 1 marca 1979 r. został zatrudniony na ryczałt pracownik (gospodarz) remizy, który będzie odpowiedzialny za sprzątanie, ład i porządek w remizie, co pozwoli na ukrócenie wybryków chuligańskich młodzieży i zabezpieczenie poszanowania mienia.

Nadmieniam, że zostanie zwrócona większa uwaga na potrzeby wsi Zawyki, a za przesłane uwagi dziękuję.

Naczelnik Miasta i Gminy
mgr inż. Ludwik Mościcki

Ад рэд. За гэты адказ дзякуем гміне ў Суражы.

Імпартгумар

ПІЛЬНАСЦЬ

Вясной, як кажуць, усіх на каханне цягне. Маладых асабліва. Ну, самі разумееце, кветачкі-ягадкі ўсялякія. Адным словам, цяжка ад спакусы ўтрымацца...

Гэта акурат і прыкмеціў Архіп Калістратавіч — наш прафсаюзны актывіст. Кажа, што і раней ён прыкмячаў „шуры-муры“ Зінкі-машыністкі з электрыкам Колькам. Толькі тады яны радзей на вочы яму трапляліся. А ў апошні час гэты Колька проста з машыннага бюро не вылазіць. Калі б ні заглянуў туды Архіп Калістратавіч, заўсёды застане яго там. Аднаго разу, казаў, бачыў, як яны, нібыта, цалаваліся...

Іншы, відома, не зважаў бы на гэта. А што тут за грэх для маладых?! Хай сабе цалуюцца на здароў'е. Але наш Архіп Калістратавіч — чалавек пільны і прынцыповы. Ад яго нідзе не схаваешся.

Заўважыў неяк, як Колька раніцой закрываў за сабою дзверы ў машыннае бюро і тут жа — у прафком.

— Вось вы сядзіце тут і нічога не ведаеце, — з дакорам накінуўся ён на мяне. — Дзе толькі ваша пільнасць?.. Не па-прафсаюзнаму гэта. Мы ж нашу моладзь павінны выхоўваць... А тут у вас пад самым носам любоў круцяць... Паверце, што дабром гэта не скончыцца... Хутка па ключы ад кватэры прыбягуць...

— Хто ж менавіта?

— Дык вы і гэтага нават не ведаеце? — здзівіўся наш актывіст. — Тады зараз я вам усё пакажу...

І пацягнуў мяне з сабою.

— Во, бачыце! — пераможна паказаў Архіп Калістратавіч на сядзеўшых побач Зінку з Колькам. Майце на ўвазе, што гэта пяцьдзесят дзевяты раз з пачатку года...

— Ды мы... Ды мы ж, разумееце... — зачырванелася Зінка і са слязамі выскачыла за дзверы.

— Э-эх, Архіп Калістратавіч! — устаў з крэсла Колька. — Мы ж даўно пажаніліся. Дзіця вось-вось прычакаем. А жывём у розных інтэрнатах... Дык вось тут і сустракаемся...

З гэтым мы і разышліся.

А неяк, бачу, бяжыць Колька-электрык задаволены, радасны. Насустрач яму Архіп Калістратавіч ідзе. Заўважыў, відаць, і хацеў схавацца, каб на вочы маладажону не трапіць. Але Колька сам спыніў яго.

— Дзядзька Архіп, а чаму гэта вы да нас не заходзіце?

— Ат, няма мне на што там глядзець, — апусціў долу вочы наш актывіст.

— Як гэта няма што? А сына!.. Ды і кватэру, вядома, заадно... Не без вашай дапамогі атрымалі... Калі б не вы тады...

Збянтэжанасць у Архіпа Калістратавіча адразу кудысьці знікла, і ён паважна адказаў, паблажліва працягваючы руку:

— Няма за што. Гэта ж наш абавязак — клапаціцца пра сваіх таварышаў па працы.

Мікола Жылінскі

— *Падстрыжыце мяне так, як у тысяча дзевяцьсот семдзесятым восьмым годзе.*

НІЎКА

Чаго ў спорце не бывае!

MADE IN ZADRYPANKA

Для членаў Літаб'яднання.

З „Весніка Задрыпоніі“

ПА ВЫБАРУ

Былы алкаголік Басяцкі на сустрэчы з моладдзю Задрыпанкі сказаў: „Калі вы жадаеце ўтапіцца, то да вашых паслуг рака, возера, мора, акіян, балота. Калі жадаеце ўтапіць талент, аўтарытэт, рэпутацыю, добрыя задумы, сэнс і мэту жыцця, дастаткова значна меншая колькасць вадкасці тыпу „Экстра“ ці „Жытняя“.

ПЫТАННЕ РЫЖАГА АЛЁШКІ

А што, калі зразумеўшы чалавека, сабака скеміць, што чалавек не разумее яго?

МІНІВЕРШЫ

„ПЕРАДАВАЯ“ ГАПКА

Гапка сяброўцы сваёй
выхвалялася:
— Першае месца займаю. Ага!
— Першай жа ў спіску таму
аказалася,
Толькі што прозвішча мела на „А“.

Пятро Рабро

ГУЛЬТАЙ

Навук не штурмуе і кніг не
чытае,
Любіць гулянкі ды танцы,
Узровень „культуры“ яго
вызначае
Узровень гарэліцы ў шклянцы.

Барыс Міроненка

НА ЎСЯКІ ВЫПАДАК

І мухі ён не крыўдзіў, бо яна,
(На свеце не здарэцца чаго?)
Магчыма ператворыцца ў слана,
Тады ого!

Яраслаў Каралевіч

— *Мо, хоць цяпер ты звернеш на мяне хоць нейкую ўвагу?..*

Так пранік пачуццём уласнай важнасці, што нават прыбавіў у вазе.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Яна Дарашука з Карыціск змяшчаем песню

MARY ANN

słowa: Paweł Lejman
muzyka: Vitezlav Hadl
śpiewa Irena Jarocka

Dosyć mam
w życiu burz
Nie chcę win
ani róż

Może być
odtąd spleen
smutek, plo-
tun i kurz

Tylko raz
żeby powrócił ten
jedyny dzień
i żagiel nasz
na Mary Ann

Mogę Ci
kwiatki rwać
z Tobą pić
ziółka grzać

zostać Twym
cudnym snem
śpiewać no-
cą i dniem

Tylko spraw
by wrócił tamten dzień
wspaniały sen
jedyny dzień
na Mary Ann

Gdy nadejdzie wieczór opuścimy stary
port
Czeka siedem świeczek i urodzinowy tort
Potem na weselu mym
W tan pójdziemy tak jak w dym
I z panami szczęścia wypijemy miód i gin

Teraz wiesz
to był ten
biały sen
w biały dzień

Tobie też
raz się śnił
Jeden raz,
ale — był!

Tylko ten
W błękitach biały len
Ten jeden sen
— to żagiel nasz
na Mary Ann

Weźmie nas daleko aż na drugi świata
brzeg
Księżycową rzeką, tam, gdzie nic nie
kończy się

Byle silny wicher wiał
Byle każdy mocno chciał
I za dobrą drogę złoty pieniądz morzu dał

Mówią mi
szkoda słów
szkoda lat
szkoda snów

Mówią, że
leży już
gdzieś na dnie
ciepłych mórz

lecz ja wiem
powróci tamten sen
mój biały dzień
jedyny dzień
na Mary Ann

Mary Ann
Mary Ann
Wraca znów
biały sen

Mary Ann
Mary Ann
Jestem tu
Wołam cię!

Płynie już
powraca tamten dzień
i żagiel nasz
na Mary Ann.

ГУМАР З БАРАДОЮ

МАЙСТАР НА ЎСЕ РУКІ

— Ой, люданькі, здольны ж ад мяне муж пайшоў! Печы клаў, бочкі рабіў, хаты крыў, падлогу мазаў, коней каваў, карову даіў, парасяці варыў, галушкі мясіў, таўканіцу тоўк, пампушкі пёк і мяне біў.

— А за што?

— Хацеў, каб і я ўсё гэта ўмела рабіць.

ТРАПНЫ АДКАЗ

— На якой мове чытаў і пісаў Чынгіс-хан? — задаў прафесар дадатковае пытанне студэнту Лайдакевічу.

— Не ведаю, — шчыра прызнаўся студэнт.

— Абсалютна правільна! Малайчына! Я таксама не ведаю такой мовы, бо ён быў непісьменны.

НЕШТА ПАДОБНАЕ

Настаўнік рашыў праверыць вучняў на знаходлівасць і звярнуўся да аднаго з іх:

— Хто раз апячэцца, баіцца агню. Скажы што-небудзь падобнае, Пеця.

— Каго раз памылі, баіцца вады, — адразу ж выпаліў Пеця і сеў на месца.

ДОБРА

— Я апошні раз пытаюся: калі вы вернеце мне доўг?

— Як добра, што вы больш не будзеце задаваць мне гэтае недарэчнае пытанне!

— *Ці вы не маглі б уключыць маю гітару ў сетку?*

КУРЪЁЗЫ

СА СТАРЫХ ГАЗЕТ

Газетная рэклама: „Сёння і на працягу тыдня будзе выступаць з каласальным поспехам В. В. Салодкапеўцаў“.

ЦАНА ПАЛІТО

Зімой 1907 года румынскі драматург Караджале сустрэў на вуліцы свайго знаёмага Ціта Флумушыну, толькі што выбранага дэпутатам. І калі той, не знайшоўшы іншай тэмы для размовы, пачаў выхваляць сваё раскошнае футравае паліто, Караджале спытаў яго:

— А колькі каштуе тваё паліто?

— Звыш трох тысяч, — пыхліва адказаў той.

Караджале з задавальненнем пагладзіў футра, потым паглядзеў на сваё старэнькае паліто і, кіўнуўшы галавою, мякка сказаў:

— Што ж зробіш, Ціт? Я вось не магу дазволіць сабе насіць паліто, якое каштуе больш, чым я...

ПОМНІК ЗА ЖЫЦЦЯ

Вядомы італьянскі кампазітар Джакома Пучыні быў вялікім аптымістам. Пачуццё гумару не пакідала яго нават у найцяжэйшых сітуацыях. Аднойчы ён зламаў сабе нагу і трапіў у бальніцу. Праз некалькі дзён яго наведалі сябры. Вітаючыся, Пучыні весела сказаў:

— Я такі шчаслівы, сябры! Мне ўжо пачалі рабіць помнік!

— Не кажы дурніц, пакінь гэтыя бязглуздыя жарты! — спуджана сказаў адзін з яго сяброў.

— Я зусім не жартую, — адказаў кампазітар і паказаў нагу ў гіпсе.

МІЖ НАМІ

Якая б прыемная цішыня настала, калі б людзі казалі толькі тое, што добра прадумалі.